"ICONARI, DE CE NU LUAȚI CERUL ÎN SUFLET ?"
Mircea Streinul

ICONAR

AN III (Serie nouă) • Nr. 6 • 1997 • RĂDĂUȚI-BUCOVINA

INSTITUTUL PRIVAT BUCOVINA-BASARABIA • DEPARTAMENTUL DE ISTORIE LITERARĂ

UN PREOT - ICONAR AL BUCOVINEI:
GEORGE ANTONOVICI (ANTONESCU)
• 1908 - 1993 •

PSALM

Te lăudăm, o Doamne, pentru harul
plinirii bobului de grâu înaurit
şi pentru bucuria ce ne-ai dăruit
cu ploaie binecuvântând hotarul.

Rămâne-vom aici unde ne-ai pus
să vremuim cu vremea an de an
cu plugul să-nflorim din lan în lan,
trudite bucurii din mila Ta de sus.

Te lăudăm prea bunule Stăpâne
şi pentru codrii plini de sănătate
în cari ai sihăstrit Rarăul, frate
livezilor cu soare bun şi pâne.

Fii lăudat Tu cel ce faci să-nvie
o țară-n rugă, muncă şi tăcere
şi-un neam întreg pe creste de-nviere
să-şi ducă viața ca o liturghie.

SCRISOARE UNUI CAMARAD

Îmi creşti în amintire, prieten bun,
ca înainte de furtună, blând, vioi,
cu pieptul dăltuit de soare în cătun,
cu fruntea-naltă către zările din noi.

Ca adierea unui arbore mi-apari
acuma între zidurile cetății aspre ...
îți simt alăturea de mine paşii mari
şi gândul ca o flamură svâcnind spre astre.

Ți-aud cuvintele în ierburi susurând
ca altă dată-n chiote, în rugăciune ...
Privirile-ți mă ard, doar, a mustrare-n gând
şi n-am mâhnirea asta neagră cui i-o spune.

Căci patimile vechi mai bântuie pe-aici
şi ochii, flori viclene, rareori nu mint ...
Tărâmul nostru-i plin de aceiaşi oameni mici
cari ştiu să cumpenească sufletul cu-argint.

Văd albă crucea ta în margine de țară ...
Când focuri păstoreşti tămâie pe coline
şi clopote se-nchină în cântări de seară,
mă-nalț prin lacrimi de mândrie către tine.

INSTITUTUL INTERNAŢIONAL PRIVAT DE STUDII ŞI CERCETĂRI ŞTIINŢIFICE PRIVIND BUCOVINA ŞI BASARABIA
DEPARTAMENTUL DE ISTORIE LITERARĂ

ICONAR

RĂDĂUŢI - BUCOVINA, Str. Grănicerului nr.1A
Telefon şi fax: 030 - 463956 E-mail Internet: Pinzaru@cccis.ro

***

AN III (Serie nouă) • Nr. 6 • 1997
Director: MIHAI PÂNZARU - BUCOVINA

***

Sumar

*

Colegiul de redacţie

MIHAI PÂNZARU - BUCOVINA: *redactor şef*
Vasile Andru, Constantin Blănaru, Mircea A. Diaconu, Vasile Schipor, Vichentie Nicolaiciuc, Mircea Grigoroviţă

***

Responsabil de număr: Constantin Blănaru
Secretar de redacţie: Olteanu Elena Mihaela
Tehnoredactare computerizată: Pohonţu Sorin
Coperta şi macheta: Ioana Pânzaru

Editor: Mihai Pânzaru - Bucovina
Editura Institutului Bucovina - Basarabia, Rădăuţi - Bucovina
Tiparul executat la: Tipografia "CELESTIN EXIM" Suceava
Bun de tipar: Februarie 1997

ABONAMENTE ŞI DONAŢII

După doi ani de la apariţie, în noile condiţii de piaţă, cu preţuri exorbitante la toate compartimentele editorial - tipografice, revista „Iconar" se adresează cititorilor din ţară şi străinătate cu rugămintea de a se abona, iar persoanelor fizice şi juridice cu posibilităţi materiale să acorde un minim sprijin financiar acestei reviste a tuturor bucovinenilor. Singurul nostru abonat în anii 1995 şi 1996 a fost Biblioteca Naţională a României cu 45 abonamente necesare schimbului cu străinătatea.

Periodicitatea revistei Iconar: 4 numere pe an

Abonamente în ţară: Comanda la redacţie prin scrisoare. Difuzarea prin poştă, cu ramburs, la fiecare număr.
Abonamente pentru străinătate: Comanda în scris
Preţul: 30 DM (Europa) - pe an (inclusiv cheltuieli poştale) 30 dolari SUA (America) inclusiv poşta aeriană.
Abonamente de sprijin din străinătate: includ abonamentul şi alte cărţi ale editurii.

DONAŢII:

Orice sumă pe care o donaţi revistei ICONAR, este un ajutor dat Bucovinei. Numele donatorilor şi sponsorilor vor fi publicate în paginile revistei.

Donaţiile vor putea fi făcute în următoarele conturi:
Lei: 402400016427 - BANKCOOP RĂDĂUŢI
DM: 402400018401 - BANKCOOP RĂDĂUŢI
USD: 402400012808 - BANKCOOP RĂDĂUŢI

ISSN: 1223-9526

„ICONARI, DE CE NU LUAȚI CERUL ÎN SUFLET ?"

Mircea Streinul

ICONAR

AN III (Serie nouă) • Nr. 6 • 1997 • RĂDĂUȚI-BUCOVINA

INSTITUTUL PRIVAT BUCOVINA-BASARABIA • DEPARTAMENTUL DE ISTORIE LITERARĂ

O NECESITATE ȘTIINȚIFICĂ: RETIPĂRIREA SERIEI VECHI A REVISTEI CERNĂUȚENE „ICONAR" (1935 - 1938)

Solicitând la începutul lunii decembrie 1996, la B.A.R., colecția vechiului „ICONAR" cernăuțean, aceasta mi-a fost refuzată pe motiv că datorită numărului mare de solicitări de după 1989, colecția prezintă un grad avansat de uzură, urmând a fi microfilmată. Probabil la Biblioteca Academiei Române se păstrează cea mai completă colecție din țară a „Iconar"-ului (din care lipsesc numai numerele 1;2 și 3 din 1935).

Biblioteca Națională a României nu are nici un exemplar. Cealaltă colecție a revistei „Iconar" aflată la B.C.U. Iași are șase numere lipsă. Mai cunoaștem o colecție particulară, incompletă, la Bârlad.

În această situație revista „ICONAR" a devenit o raritate bibliografică care cu greu mai poate fi consultată.

Având în vedere importanța mare a revistei pentru literatura și cultura Bucovinei din perioada interbelică s-a luat hotărârea de a se retipări, în seria nouă, integral, toate numerele existente din seria veche. Desigur în seria veche a revistei „ICONAR" sunt suficiente articole care privesc aspecte ale politicii de extrema dreaptă din anii '30.

Redacția noului „Iconar" nu și le însușește, iar retipărirea lor acoperă nevoile cercetătorului care trebuie să cunoască bibliografia primară, pentru a face judecăți de valoare și să o poată folosi în studiile științifice.

Având în vedere că nu cenzurăm vechiul „ICONAR" retipărirea integrală privește numai punerea în circuitul științific a unui material care riscă să fie pierdut.

Mihai Pânzaru - Bucovina

MIRCEA GRIGOROVIȚĂ - UN CAVALER AL BUCOVINEI (POLEMICĂ ROMÂNO - GERMANĂ PRIVIND ISTORIA BUCOVINEI)

Într-o perioadă în care studiile privitoare la Bucovina sunt atât de rare (invers proporțional cu numărul de pretendenți la un loc în istoria Bucovinei), Mircea Grigoroviță are „îndrăzneala" de a publica *la o editură de stat* trei cărți de referință privind istoria și cultura Bucovinei !!!

În ultima sa carte („*Din istoria colonizării Bucovinei*", Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1996), Mircea Grigoroviță, o enciclopedie ambulantă a Bucovinei, trage spada demnității românești, încrucișând-o, într-o polemică științifică, demnă de toată lauda, cu germanul Emanuel Turczynski.

La adăpostul unei documentări de temut, realizată pe parcursul a mai multor decenii la Biblioteca Academiei Române, românul Mircea Grigoroviță nu este adeptul tezei că „trebuie să ne punem bine cu nemții". După umilința științifică pe care românii au suferit-o la Rădăuți, în mai 1996, și de la nemți și de la ucraineni, iată că Mircea Grigoroviță, la o vârstă aproape octogenară, fără lauri științifici, fără a fi nemuritor, găsește culoarul prin care declanșează o polemică româno - germană pe tema Bucovinei, atunci când alții tremură la subiecte referitoare la anii 1939-1940.

Oferind un „gambit" cercetătorilor germani, prin evitarea „acordului von Ribbentrop - Molotov", în urma căruia României i s-au furat nordul Bucovinei și Basarabia, avem numai de pierdut. Căci analizând la rece răspunsul dat în mai 1996, la Rădăuți, de O. Kotzian lui Mihai Iacobescu („*99,5 % din istoricii germani nu sunt interesați din ce cauză Bucovina a fost alipită la Galiția în 1787*", deci, la 200 de istorici germani, numai cu unul se poate discuta la nivel științific problema privind întreaga perioadă a Bucovinei), atunci Emanuel Turczynski ar putea fi cel mai autorizat istoric german pentru întreaga istorie a Bucovinei, iar Mircea Grigoroviță l-a găsit.

Dar cum mușchetarii români într-ale Bucovinei sunt foarte rari, fapta lui Mircea Grigoroviță „de a pune documentele pe masă", executând un asalt asupra germanilor, este cu totul lăudabilă. Bibliografia germană folosită (deci armele adversarului) măresc cota de interes și reușită, fiind un argument în plus, că cercetătorul bucovinean trebuie să fie secondat de un germanist (nu de un cunoscător al limbii germane).

Exprimându-ne toată admirația față de Mircea Grigoroviță, gestul său de a declanșa o polemică științifică nu trebuie să rămână singular. Din păcate nu avem forța necesară. Mircea Grigoroviță nu a fost nici în Ucraina nici în Germania, unde să citească referate „second hand", nu are nimic de pierdut, ceea ce a avut de spus a făcut-o în scris, nu este dator nimănui, ci numai propriei conștiințe, și a făcut și face totul în folosul neamului românesc din Bucovina, întreagă, așa cum ne-a dat-o Iancu cavaler de Flondor.

Sperăm că generația de schimb va fi la înălțimea acestui cavaler al Bucovinei, de o modestie rară, care este MIRCEA GRIGOROVIȚĂ.

Ceremuș Nistreanul

GEORGE ANTONESCU

- Fişă de dicţionar -

(11.VI.1908, Horecea Mănăstirii - Cernăuţi - 1.VI.1993, Suceava)

Gheorghe Hrimiuc-Toporaş

George Antonescu (Institutul Fotografic Fuhrmann & Roll, Cernăuţi, 1929)

Părinţii săi, Neculai şi Zamfira Antonovici erau ţărani. Printr-o decizie a Ministerului de Justiţie din 1939, scriitorul îşi recapătă numele de familie originar, Antonescu, cel rutenizat fiind impus străbunicului său, Gavril, de administraţia austriacă (16). A urmat şcoala primară în sat (1916-1917) şi la Cernăuţi (1918-1922), unde va frecventa apoi liceul „Aron Pumnul" (1922-1929) şi cursurile Facultăţii de Teologie (1929-1933) al cărei licenţiat este. Deşi audiase şi prelegerile Facultăţii de Litere şi Filosofie şi ale Seminarului Pedagogic Universitar (1933-1936), în aşteptarea unui post vacant, la început, lucrează ca încasator de abonamente şi corector la ziarul „Glasul Bucovinei" şi, concomitent, în secretariatul Biroului Muncii din Cernăuţi. Din 1935, e preot II într-o parohie cernăuţeană, de unde e transferat (1937) în cancelaria Mitropoliei Bucovinei, înaintând în ierarhie până la şef de secţie clasa I (1944). Între alte însărcinări, a condus în calitate de redactor publicaţiile „Credinţa" (1937-1949), la care colabora încă din 1935, „Foaia Oficială" (1947), devenită curând „Cuvântul adevărului" (1948) şi a îngrijit, probabil, calendarele-almanah ale instituţiei pe anii 1938, 1943, 1944 şi 1948, din 1946 fiind numit consilier referent al secţiei culturale. În paginile revistei populare „Credinţa" a făcut loc şi literaturii, aici publicând George Drumur, Teofil Lianu, Ghedeon Coca, Mircea Streinul şi alţi poeţi „arboroseni".

S-a format ca scriitor în atmosfera emulativă a grupării „Iconar", fiind, alături de Mircea Streinul, George Drumur, Neculai Pavel, Gh.Roşca ş.a., unul din membrii fondatori. Revista „Junimea literară", condusă de istoricul Ion I.Nistor, îi înlesneşte debutul poetic, în nr. 9-12, din 1931, cu două recenzii şi poezia Iarnă, creditându-l, apoi, ca pe o speranţă a scrisului tânăr bucovinean, într-o prezentare cu fotografie, ce prefaţa alte două poezii (nr. 7-12, 1932). Prezent în revistă aproape număr de număr până în 1935, Antonescu va colabora susţinut cu versuri, proză, publicistică literară şi culturală şi la alte periodice: „Glasul Bucovinei" (Cernăuţi, 1932-1935), „Răboj" (Bucureşti, 1932-1933), „Revista scriitoarelor şi scriitorilor români" (Bucureşti, 1933), „Orion" (Rădăuţi, 1933), „Grai moldovenesc" (Iaşi, 1933), „Pana literară" (Rădăuţi, 1933), „Crai nou" (Cernăuţi, 1933), „Munca literară" (Bucureşti, 1933), „Plai" (Rădăuţi, 1934), „Frize" (Braşov, 1934), „Naţionalul nou" (Bucureşti, 1934), „Rod nou" (Silistra), „Moldova literară" (Mihăileni / Dorohoi, 1935), „Cuvânt preoţesc" (Rădăuţi, 1936), „Iconar" (Cernăuţi, 1935-1937), „Ţara Şipeniţului" (Cernăuţi, 1937), „Buna Vestire" (Bucureşti, 1937), „Frontul românesc al Bucovinei" (1937), „Bugeacul" (Bolgrad, 1937), „Înnoirea" (Arad, 1938), „Suceava" (1939-1940), „Convorbiri literare" (1940-1941), „Bucovina" (Cernăuţi, 1941-1942), „Revista Bucovinei" (Cernăuţi, 1942-1943), „Bucovina literară" (Cernăuţi, 1943), „Universul literar" (1943), „Cronicar" (Cernăuţi, 1943-1944, aici fiind şi secretar de redacţie). Scrieri ale lui Antonescu apar, de asemenea, în „Calendarul „Glasul Bucovinei" (1932), „Calendar creştin" (1938, 1943, 1948) şi în antologiile Breviar de poezie bucovineană contemporană, (Cernăuţi, 1934) şi Poeţi tineri bucovineni (Bucureşti, 1938). După al doilea război mondial, la Suceava, în afara colaborărilor cu articole şi reportaje la „Lupta poporului" şi „Patriotul", înfiinţat de Antonescu în 1946, dar rămas la un singur exemplar, pune bazele grupării literare „Voievodul", împreună cu Dimitrie Loghin, Mihail Cazacu şi Dumitru Florea-Rarişte. Cu Dimitrie Loghin editează culegerea „Floare de gând" (1947), în care figurează 20 de autori bucovineni. În acelaşi an, e semnalat printre scriitorii din jurul revistei „Caiet literar" de la Câmpulung Moldovenesc. În anii următori, activează la cenaclurile „Ţara de Sus" şi „Pro libris", fiind prezent cu articole, note şi poezii în „Mitropolia Moldovei" (1954-1956), „Zori noi" (Suceava), „Tribuna", „Cronica", „Buciumul" şi „Candela" (Câmpulung Moldovenesc). Abia în anul 1992, Antonescu publică sub titlul general Neuitatele plaiuri natale, un volum de poezii şi, împreună cu soţia sa, Silvia Antonescu (născută Teodorovici, în oraşul Cernăuţi, la 30 mai 1911, colaboratoare cu schiţe şi povestiri, semnate Laura Miron, la „Junimea literară" 1933-1934 şi „Glasul Bucovinei" 1933) unul de proză. A semnat şi G.A., Gh. A., George Anton, George Zamfira Antonescu, Gh. Antonovici, Ion Genaru şi Vlad Şerban.

Mai puţin productiv, dar şi mai puţin grăbit decât ceilalţi „iconari" (e, poate, singurul care n-a scos un volum), Antonescu nu are nici gustul teoretizărilor, de care unii dintre colegi au abuzat. Cea mai mare parte a publicisticii sale se subordonează unor obiective educative şi culturale ce vizează lumea satului. Cele câteva recenzii literare (între ele şi la scrieri de Mihail Codreanu, G.Ibrăileanu şi Camil Petrescu) nu dezvăluie nimic în legătură cu idealul său artistic. Într-o ieşire polemică fără adresă precisă (Criticii de mahala, 1934), refuză tradiţiei dreptul de a-şi extinde normele estetice asupra literaturii noi, optând, implicit, pentru modernitate. Ideologic, Antonescu vehiculează opinii apropiate ortodoxismului gândirist, fără armătura filosofică a acestuia. Temporar va ceda asaltului ideologiei legionare, căreia, ca mulţi contemporani, îi va sacrifica vagi simpatii şi chiar unele versuri. În context, se explică şi un accidental acces xenofob (Scriitori şi naţionalism), pe care şi-l justifica prin necesitatea unei acţiuni de „românizare a vieţii spirituale". Prozatorul va plăti scump aceste confuzii. Încă de la debut, Antonescu a încercat versul şi proza, cultivând apoi ambele genuri, dar cu rezultate diferite. Nu fără unele calităţi, firescul mişcării şi fluiditatea scriiturii fiind notabile, Antonescu nu are propriu-zis instinct epic şi lasă impresia insistenţei într-o direcţie nepotrivită: realismul psihologic, pentru care îi lipsesc însă ştiinţa construcţiei şi abilitatea motivaţiei pertinente. Multe schiţe, povestiri sau fragmente de roman (revistele i-au anunţat două romane: Popas negru şi Tabăra cu stânjenei) nu depăşesc valoarea unor exerciţii, minate în mare măsură de tezismul străveziu, de extracţie sămănătoristă (Casa cu icoane, Compromis primăvăratic) ori naţionalistă (Întoarcerea lui Vasile, Viesparul - aceasta bine scrisă, în stilul indirect liber al lui Slavici şi Delavrancea). Implicarea afectivă alterează şi prozele inspirate din drama înstrăinării nordului Bucovinei, deşi, fragmentar, se reţin pagini de atmosferă tensionată, în care suspiciunea, nesiguranţa, aşteptarea chinuitoare a loviturilor sorţii pulverizează obişnuinţele şi transformă viaţa în infern. Sentimentul alienării e augmentat de graniţa arbitrară, adevărat miraj pe care cele mai multe personaje îl plătesc cu viaţa

(Dincolo). Între aceste fragmente (poate dintr-un roman, nici acesta finalizat), mai veridic, în sensul intuirii psihologiei ţărăneşti este Urmăritul. Acumulările tehnice, de la primele la ultimele naraţiuni, sunt firave, acuzând (Suflete în primăvară, 1947) o involuţie evidentă, proporţională cu accentuarea tendinţei didactic-moralizatoare. În anii debutului, Antonescu dăduse cele mai proaspete pagini ale sale. Păienjeniş sentimental este o promiţătoare proză de notaţie, în care explozia văratică a sevelor e trăită de adolescentul Stroe Ghimpeş ca o beţie luminoasă. Dezinvolt e şi fragmentul Călătorie fluvială Cernăuţi-Galaţi. Două scurte povestiri fantastice (Întâmplare facilă, în colaborare cu Mircea Streinul, şi Poveste cu vin) relevă reale disponibilităţi pentru acest gen. O proză cu tente poetice, umoristă şi fantezistă, ar fi convenit mai bine lui Antonescu, scriitor cu înclinaţii calofile (Iatacul cu semne), dar fără vitalitatea necesară marii creaţii. Descriptivismul exterior, „de dragul peisajului" (8), domină începuturile poetului (Iarnă, Scrie prietenul bolnav). Inspiraţia tradiţională caută relieful rafinat al expresivităţii moderne care, în exces, impune versului o înfăţişare muncită, nefirească (Jelanie păsărilor pribege, Anotimp) sau un fals prestigiu ermetic (Iscodirea cerului de vară, Veghere, Sfârşit florilor). Poezia lui Antonescu nu iniţiază într-o ordine ascunsă, transcendentă, fiind, în fondul ei, fidelă peisajului familiar, pe care 'îl proiectează metaforic într-o imagine fragedă, aurorală (Psalmodie pluvială, Drum de nord). Plaiul bucovinean, cu codri, ape, izvoare şi ţarini, surprins într-o lumină egală, fără timp, reprezintă materia în care se încrustează simbolurile unor trăiri potolite. Cerul, arcuit ocrotitor, şi apele răsfrâng imaginea frustă a unui eden rustic, apropiat şi prielnic omului, în care gesturile cele mai comune au o solemnitate ceremonioasă (Culegător de spice, Toast de seară). Într-o cromatică sobră, alb-negru de stampă, mai mult plastic decât structural, peisajul este esenţializat, generic, închegându-se în notarea discontinuă a câtorva elemente. De o afectivitate reţinută, gravitând în jurul căminului natal, centrul unui spaţiu securizant, benefic reveriei calme, lipsită de curiozitate metafizică, poezia lui Antonescu refuză dramatismul, problematicul (Stihul frunzelor de toamnă, Iubire, Chip fără mormânt) şi alege constant lumina, simbol al permanenţei vieţii, nota elegiacă estompându-se în şoapta sfioasă.

Bucolică (11), dar fără convenţionalism, evoluţia poeziei de la expresionismul formal, vizibil în stilizarea peisajului şi în extatica mişcării, la ortodoxismul imnic de mai târziu, celebrând „ploile şi bobul", apare firească. Divinitatea, invocată cu umilinţă franciscană, e slăvită „cu vulturii, cu fiare" în miracolul roadelor şi în maiestatea naturii, spaţiu al recluziunii şi al revigorării sufleteşti (Veghere, Stihuri de seară, Doxologie, Ieşirea din cetate). Aceeaşi tonalitate senină, de împăcare panteistă, emană şi poeziile care fac, discret, elogiul jertfei patriotice (Cântecele cum răsună, Vis de luptător), după cum, durerea „de ţara pierdută" regăseşte spontan, ca la O.Goga, inflexiunile melopeii biblice (Dor de peste munţi, Înstrăinare). Atent elaborată, originală adesea prin prospeţimea metaforei, poezia lui Antonescu se înscrie printre metamorfozele moderne ale tradiţiei.

***

- Neuitatele plaiuri natale, îngr. pref. Constantin Blănaru, Suceava, Cuvântul nostru, 1992.

- (1). Mircea Streinul, Revista „Junimea literară", „Glasul Bucovinei" XV, 1932, 3838; (2). M-J, / Ilie Mandiuc /, Galantar literar, „Glasul Bucovinei", XV, 1932, 3892; (3). Gheorghe Antonovici, „Junimea literară", XXI, 1932, 7-12; (4). Aurel Putneanu, Simple prezumpţii, „Glasul Bucovinei", XV, 1933, 4046; (5). George Tudose, În jurul literaturii tinerei generaţii, „Pana literară" I, 1933, 1; (6). /Informaţii bibliografice/, „Glasul Bucovinei" XVII, 1934, 4465; (7). Mircea Streinul, Poeţii tineri bucovineni, Bucureşti, Fundaţia pentru Literatură şi Artă „Regele Carol I" 1938, p. 8; 11, 19; (8). Perpessicius, Opere, vol. VIII, Bucureşti, Minerva, 1978, p.80; (9). Lucian Predescu, Enciclopedia Cugetarea, Bucureşti, „Cugetarea", 1940, p. 41; (10). Agatha Grigorescu-Bacovia, Poeţii Bucovinei, „Preocupări literare" VI, 1941, 4; (11). G.Călinescu, Istoria literaturii române de la origini până în prezent, Bucureşti, Fundaţia Regală Pentru Literatură şi Artă, 1940, p.823; (12). D.V./ Dragoş Vitencu /, „Credinţa", „Revista Bucovinei" II, 1942, 9; (13). George Drumur, Lirica bucovineană contemporană, „Bucovina literară" III, 1943, 39; (14). Mihail Straje, Dicţionar de pseudonime, Bucureşti, Minerva, 1971, p. 25-26; (15). Graţian Jucan, Câmpulungul Moldovenesc. Pagini culturale, Bucureşti, Litera, 1979, p. 31; (16). Scrisori de la George Antonescu, 1980, 1984, ADLTR, A-34, A-35, A-36, A-100.

Notă: Articol din Dicţionarul literaturii române 1900-1950 (în pregătire)

George Antonovici (dreapta) şi George Drumur (mijloc) în Cernăuţi "după orele de redacţie" (Septembrie 1934)

Toast de seară

Tremură în jghiaburile suburbiei
ploaia, ca un fluier o eglogă, clar...
Şoseaua trece pe sub seară cu holtei
ce chiuie în cinstea grâului din car.

Domniţă, în zorii ce vor înflori
cunună peste sat, albaştrii nuci
ai depărtărilor vor lămuri
sufletului tău. Atuncea să-mi aduci

vinul zâmbetului, să-l sorb
de pe-obrajii odihniţi pe calapăr;
răcoarea dimineţii te-a muşca de umeri
şi ciocârlii ţi-or flutura lumina-n păr.

Simţi-vom din fântâni cum se desprinde
fir de gând văratic pentru calme
pribegiri; e câmpul plin de
umbra plopilor şi-o beau drumeţi din palme.

Vom asculta al frunzei murmur,
apoi despre prieteni vom vorbi:
de Iulian Vesper, de Streinul, George Drumur, -
şi cele mai frumoase poezii
din nopţile lor albe,
le-oiu pune gândului tău: salbe.

George Antonovici

Un poet al „neuitatelor plaiuri natale”: George Antonescu

George Bodea

7 mai 1995

Constituirea în perioada interbelică a unei grupări ca aceea cernăuţeană a „Iconar”-ului poate părea, într-o vreme de fermă orientare a literaturii noastre către forme moderne de expresie, o zăbavă întârziată în bătătura molcomă a tradiţionalismului. Privind cu atenţie lucrurile, în determinismul lor, cultul tradiţiei într-o provincie a României Mari, provincie abia unită cu Ţara, se justifică în această etapă (cum se justifică astăzi şi „paşoptismul” basarabean) deşi nu a impus nume de prim rang în cultura noastră, ca o formă coerentă de acţiune în vederea afirmării specificităţii acelei zone în context naţional. Apoi, asemenea grupări au contribuit mult la crearea unui climat favorabil afirmării culturii în general. Ce ar fi devenit gruparea în vremuri mai prielnice, într-un timp nedivizat, poate abia noua ei întrupare va reuşi să demonstreze, pentru că altfel, a trăi numai din aburite amintiri ar însemna prea puţin .

Între tinerii scriitori cu vocaţie de întemeietori la Cernăuţi, în anii 1931-1934, se număra şi preotul George Antonovici, care îşi va redobândi numele strămoşesc abia în anul 1939. Se născuse în Mănăstirea Horecii-Cernăuţi, în 1908, într-o familie ţărănească, nu tocmai scutită de necazurile vieţii, sursă mai târziu pentru reflecţii amare pentru copilul răzbit la lumina cărţii şi a poeziei.

George Antonovici împreună cu mama (Horecea, Octombrie 1935)

Creaţiile lirice şi întâiele proze îi apar lui George Antonescu în diferite publicaţii bucovinene, între care „Junimea literară”, „Plai”, „Plaiul Cozminului”, „Iconar”, „Orion”, „Glasul Bucovinei” ş.a., precum şi în câteva antologii de grup, pentru ca abia recent să fie adunate în volumele „Neuitatele plaiuri natale”, Editura „Cuvântul Nostru”, Suceava, 1992, vol. I - Poezii, vol. II - Proză (în colaborare cu Silvia Antonescu, soţia scriitorului), volume apărute sub îngrijirea fiului mai mare, prof. Liviu Antonescu. Prefaţa plachetei de versuri o semnează prof. Constantin Blănaru, care realizează o caldă invitaţie la o adecvată apropiere de parfumul „buchetului liric”.

Prozele din perioada debutului, cu aerul lor de poveşti provinciale, nu mai conving, atingând rareori dimensiunea şi densitatea faptului semnificativ, unele fiind doar simple promisiuni de aventură în spaţiul imaginarului. Nu întâmplător una se intitulează „Mică poveste”. Mai viguroase sunt paginile cu caracter memorialistic, inspirate din tragicele evenimente prin care au trecut Bucovina şi autorul însuşi în anii de după 1940 (Disperaţii, Fugarii, Dincolo, Urmăritul, Zi mare şi chiar Schimbarea numelui). La acestea se adaugă şi prozele cu aspect memorialistic ale soţiei, pagini scrise cu sensibilitate şi capacitate de observare a amănuntului.

Ca poet, George Antonescu a atras în mai mare măsură atenţia criticii literare (Călinescu, Perpessicius şi alţii), iar acum, când numai cuvântul rostit a mai rămas să-l reprezinte, o reformulare critică bine cumpănită se impune.

Mai întâi atrage atenţia la George Antonescu conştiinţa apartenenţei la o grupare cu câteva nume rezonante, pe care nu le uită nici în momentul destăinuirilor erotice:

„Vom asculta al frunzei murmur,
Apoi despre prieteni vom vorbi,
de Iulian Vesper, de Streinul, George Drumur.”

Poezia lui George Antonescu ne prezintă imaginea unui însetat de har dumnezeiesc, „ flămând ca mucenicii ”, purtându-şi „crucea patimilor grele”, crezând în „bucuriile de mâine”, marcat de melancolii temperate în „zarea codrilor”, „pribeag printre stele”, dar nostalgizând după plaiurile natale, după ai săi:

„O, suflete-al meu, pribeag mezin,
doritu-mi semn al păcii unde-i, în ce măslin ?
La ce mi-i bună-a ochilor lumină,
de n-ai via în chipu-mi şters
Tu, neamul meu, cu al tău viers
de doină-arzând ca rug în soare ?”

(Pribeag printre stele)

Coardele lirei sale se înfiorează cu accente de revoltă în versurile inspirate de tragedia naţională, a Bucovinei îndeosebi (Dor de peste munţi, Înstrăinare, Dor de fraţi). Mai puţin convingător vibrează când poetul îmbracă toga optimismului de dată mai recentă:

„Trecutu-mi pare azi ca o poveste
şi ca un vis urât mi-l amintesc ...
Urcând ale vieţii aurite creste
eu simt abia acuma că trăiesc.”

(Renaştere)

Acelaşi efect şi atunci când devine imperativ-democrat:

„Lăsaţi-ne în pace să trăim,
Voi cei ce mari şi tari vă credeţi !
Ajungă-vă ...”

(Lăsaţi-ne)

Poezii ca Închinare patriei şi Cântare omului eşuează în grandilocvenţă şi dau impresia de mai mult decât împăcare a omului şi poetului cu comandamentele sociale şi politice ale vremii în care au fost scrise.

În creaţia poetică a lui George Antonescu îşi face arareori loc şi câte o înfiorare de dragoste, promiţând un poet sensibil al iubirii, şi e păcat că îndrăgostitul nu s-a mărturisit îndeajuns, aşa cum o face surprinzător în Toast de seară (apreciată de Perpessicius) şi în Iubire.

*

Pe preotul şi poetul George Antonescu l-am cunoscut în arcanele Rarăului, mai mult (uneori) ori mai puţin (adesea) prielnice împlinirilor poetice. Onora din când în când cu prezenţa lui distinctă, spiritualizată, superior modestă, cenaclurile câmpulungene, rostindu-ne uneori din creaţia sa cu o voce caldă, armonizând cu lirismul său uşor desuet, de sentimental bucolic, echilibrat şi senin, şi - calitate rară - capabil să însenineze. De aceea a afirma că i se poate identifica sufletul în albastrul de Bucovina nu e o exagerare.

Amintiri despre George Antonescu

George Bodea

L-am cunoscut mai întâi din scris, din antologia: Poeţii tineri bucovineni, 1938, şi din Revista Bucovinei de la Cernăuţi la care colabora. Era în vremea aceea preot şi îşi pregătea doctoratul în Teologie. A fost apoi funcţionar al Mitropoliei din Cernăuţi şi Suceava. Evenimentele de atunci şi al doilea război mondial au deviat multe existenţe umane.

În 1947, a făcut să apară la Suceava, împreună cu Dimitrie Loghin, revista Floare de gând, dorind să continue gruparea de la Iconarul cernăuţean şi să adune mănunchi scriitorii bucovineni, nu numai pentru o mişcare literar-culturală, ci mai mult !

În 1950, preotul George Antonescu s-a stabilit (cu familia) în Câmpulungul Moldovenesc, slujind la biserica Sf. Nicolae, care, sub conducerea sa, s-a tencuit şi s-a zugrăvit din nou. A fost o vreme şi protopop.

Din deceniul al VI-lea al secolului nostru, participam la Cenaclul literar al oraşului Câmpulung Moldovenesc, pe care apoi l-am condus mai mulţi ani în şir, ne-am cunoscut, discutând despre literatură. În cenaclu , citea poezii şi capitole dintr-un proiectat roman despre Ciprian Porumbescu.

Cu timpul am devenit apropiaţi - fiind prezent şi în sânul familiei, la ceremonialuri şi ritualuri - la înmormântarea bunicii mele dinspre mamă, ea însăşi mamă a cincisprezece copii, în cuvântarea funebră, a recitat o strofă din poezia O, mamă... de M. Eminescu.

Odată, am făcut împreună o excursie, cu maşina, la Ipoteştii lui Eminescu şi Stupca lui Porumbescu, animaţi de dragostea pentru locurile natale ale marilor figuri ale literaturii şi muzicii româneşti.

În mulţii ani ai regimului trecut, îşi alcătuia un volum manuscris de poezii: Stăruinţa şi năzuia să termine romanul început. I-am dăruit pe-atunci un număr din revista Viaţa românească, în care G. Călinescu îl aprecia ca poet, rămânând încântat. I-am arătat apoi rândurile lui Perpessicius din Cuvântul, cuprins în vol. 8 de Opere. S-a bucurat, de asemenea, când am inserat câteva rânduri despre dânsul într-o cărticică: Câmpulungul Moldovenesc. Pagini culturale, 1979.

În sporadicele noastre întâlniri, îmi povestea despre gruparea de la „Iconar"; la o întrebare de-a mea, într-un fel de convorbire-interviu, din care am notat câteva rânduri - mi-a spus:

«Gruparea „Iconar" a fost înfiinţată de câţiva tineri entuziaşti, însetaţi de creaţii şi înnoire în literatură. Numele grupării vine de la frumuseţea plaiurilor bucovinene, adevărate icoane; iconarii zugrăveau astfel de peisaje. Noi, tinerii, ne zugrăveam peisajele propriei noastre trăiri spirituale - adevărate icoane. Astfel, gruparea aceasta şi fiecare din noi a rămas cu denumirea de „iconar". E drept că în popor „iconar" înseamnă şi copil neastâmpărat, poate în sens peiorativ, dar noi eram neastâmpăraţi şi dornici de lucruri mari şi noi, valoroase; „din suflet să faci icoana !" - ne spuneam noi.

Idealul „iconarilor" l-a exprimat în câteva versuri Mircea Streinul:

Tu ară̆tă stelele şi toarnă visul în
păhare,
adă dimineţile cu pâcle viorii de munte;
pune trandafirii bucuriei, mireznaţi,
pe frunte,
cântă, mă, deşi egal ţi-s toate
de amare !

N-am fost încadraţi nici unei ideologii, ci numai dragostei de literatură; eram solidari, ne susţineam reciproc; încet, încet, s-au tipărit o serie de plachete de versuri şi traduceri etc., încât am devenit cunoscuţi.

Inspiraţia „iconarilor" era pământul Bucovinei cu frumuseţile lui, creaţie literară cu adânci rădăcini în ceea ce e autohton, bucovinean. »

Mi-a mai povestit despre unii scriitori bucovineni, cu care întreţinea legături, despre năzuinţele sale artistice.

Fire sensibilă, intelectual de vază, cinstit, conştiincios şi demn, George Antonescu era altruist şi dornic să înfăptuiască o coeziune spirituală, în care fiecare să se realizeze prin meritele lui proprii, pentru binele tuturor.

George Antonescu văzut de ...

MIHAI CAZACU

George Antonescu (Gheorghe Antonovici) era o figură de cleric mereu preocupat, grăbit în soluţionarea diverselor probleme în care era implicat. Iscusit în rezolvarea diverselor chestiuni pe care i le punea conducerea revistei Credinţa cât şi a celor ce-i reveneau în baza relaţiilor cu diverse oficialităţi, nu neglija deloc obligaţiunile în calitate de familist. De altfel, se resimţea în contactul ce-l stabileai cu persoana sa, ataşamentul faţă de familie. S-a căsătorit cu fiica unui meseriaş (cizmar), nu pe alt considerent decât cel pe care i-l dicta dragostea. Şi, de fapt, soţia era o femeie de o feminitate cuceritoare prin spiritul maternal, cu calităţi care să creeze o atmosferă din cele mai ademenitoare. Faptul i-a asigurat poetului şi harnicului angajat pe multiple planuri de activitate, o cât mai propice şi sigură platformă spre a-l susţine ca să răspundă tuturor solicitărilor din afară. În relaţiile cu colaboratorii şi cu toţi cei cu care convenea era spontan, afabil, fără ieşiri neprielnice păstrării unor raporturi amicale cât mai durabile, chiar dacă nu prea strânse. Era dibaci în a susţine colaborarea la revistele de care răspundea, ştiind şi reuşind prin metodele folosite, să asigure o colaborare largă din partea celor solicitaţi. De aceea s-a bucurat de un recunoscut prestigiu printre oamenii de cultură ai oraşului (C-ţi). Nu s-a afişat prin susţinerea vreunui curent politic, îşi concentra eforturile şi posibilităţile creatoare doar în plan cultural. De aceea Iconarul ca deschidere spre un nou orizont spiritual nu l-a atins, chiar dacă datorită conjuncturii şi atmosferei momentului, n-a rămas cu totul străin de cele ce se petreceau în jurul său ... Nu s-a remarcat nici o dereglare în stilul său obişnuit de a se comporta, de a gândi sau simţi. A rămas acelaşi de totdeauna - în echilibrul prestabilit de tradiţie şi obişnuitul locului. De altfel, problemele culturale îl solicitau sub raport practic, modalitate de a răspunde creator prin posibilităţile sale personale, de a contribui la promovarea şi susţinerea factorului cultural în general. Aportul său personal pe acest plan s-a resimţit efectiv, iar creaţia sa literară lăsată moştenire se înscrie apăsat în istoria cultural-literară a Bucovinei.

MIRCEA STREINUL PRINTRE NOI

G. ANTONESCU

Mircea Streinul

(Grafică de Iaroslav Oliinic, Chişinău, 1995)

Reproducerea interzisă. Toate drepturile sunt rezervate Editurii RoBasarabia Bucovina Press Rădăuţi

Îmi amintesc nu odată că la una din întâlnirile noastre literare - după contemplarea măştii mortuare a lui Beethoven mi se pare, într-o revistă - Mircea Streinul ne spunea: - „Măi, cum îl sluţeşte moartea pe om ... Eu dac-aş şti când mi-o veni rândul, m-aş duce să mor departe de oameni, în mijlocul pădurii ... Să mă topesc printre ierburi şi să urc primăvara prin vinele copacilor, spre soare" ...

Neînţelegându-l, îi ironizam gândurile ca un exces de poetizare romantică. Abia acuma, după doi ani de la plecarea lui dintre oameni, ne dăm parcă mai bine seama de înţelesul cuvintelor ce ni le spunea atunci

Mircea Streinul avea oroare de moarte. Gândul că într-o zi va trebui să se despartă de prieteni, de cărţile lui dragi, de pajiştile natale, gândul că într-o bună zi nu va mai fi în stare să scrie, să cânte măreţia codrilor şi a nopţilor înstelate, să povestească vieţi de oameni oropsiţi şi chinuiţi de soartă şi să sufere cu dânşii, - gândul acesta îl obseda, urmărindu-l la tot pasul.

De aceea, cu toată atitudinea de aparentă resemnare şi de acceptare a morţii ca a unui rău inevitabil, - Mircea Streinul a luptat cu înverşunare împotriva ei, deşi în scrierile sale îi face loc adesea printre personagiile de seamă.

În cele ce urmează, vom privi mai de aproape fazele acestei lupte temerare, a omului şi scriitorului Mircea Streinul, căutând să înţelegem semnificaţia şi rezultatele ei.

Acum vreo 15 ani, câţiva tineri neastâmpăraţi, abia ieşiţi din liceu, unde frumuseţile literare cu care au făcut cunoştinţă îi nărăviseră la vis, se încumetau să isvodească în Ţara Fagilor un drum nou către pajiştile însorite ale artei.

În fruntea tinerei pleiade creştea un mare şi entuziast animator: Mircea Streinul. Spirit vioi, dotat cu un mare talent, la care se adăuga o puternică voinţă de muncă, Mircea Streinul reuşeşte să iasă în curând din anonimat, atrăgând atenţia lumii culturale atât din Bucovina cât şi din afara ei. De la 1930 începând, publică foarte asiduu în mai toate publicaţiile din provincie, proză şi versuri remarcabile, izbutind să pătrundă în scurt timp şi în revistele mari din Capitală ca Revista Fundaţiilor, Vremea, Gândirea, Viaţa românească, ş.a.

Dar creaţia sa literară nu se evidenţiază numai prin diferitele şi multiplele colaborări la ziare şi reviste. Paralel cu această prodigioasă activitate, risipită în peste vreo 40 de publicaţii din tot cuprinsul ţării, Mircea Streinul se afirmă de timpuriu şi prin tipărirea mai multor plachete şi volume de versuri ca: „Itinerar cu anexe în vis", pentru care a fost distins cu premiul de poezie pe anul 1934 al Societăţii Scriitorilor Români, apoi „Carte de iconar", „Tarot sau călătoria omului", „Divertisment", „Zece cuvinte ale fericitului Francisc din Assisi", „Comentarii lirice la poemele într-un vers de Ion Pillat", „Corbul de aur" etc. Unele din poeziile pe care le credea cele mai realizate le-a adunat mai târziu într-un volum - ediţie definitivă - intitulat „Opera Lirică".

Poezia lui Mircea Streinul a fost primită cu bune aprecieri de critică şi de cronicarii literari, care au discutat în ample recenzii frumuseţile versului streinian, au subliniat claritatea şi muzicalitatea lui, au admirat fondul în armonie cu forma, apropiindu-l de clasicism. Cu alte cuvinte, părerile critice, afară de unele excepţii, au fost în general de acord că opera poetică a lui Mircea Streinul este o realizare artistică de mare valoare, purtând în ea deopotrivă nuanţe ale specificului bucovinean, împletite cu elemente de intensă trăire umană, ajungând uneori până la înălţimea rugăciunii, ca în cele „Zece cuvinte ale fericitului Francisc din Assisi"

Dar Mircea Streinul este şi un mare prozator. Concomitent cu activitatea poetică, el publică nuvele şi povestiri prin diferite reviste şi săptămânale din provincie şi din Capitală, unele din acestea apărându-i şi în volum, cum este povestirea „Aventura domnişoarei Zenobia Magheru".

Dar talentul său de povestitor se evidenţiază şi mai mult în romane. În 1938 apare în editura Societăţii pentru cultura şi literatura română din Bucovina, primul său roman de mare cuprins: „Ion Aluion", care s-a bucurat de un frumos succes. Urmează apoi, la intervale scurte, romanele: „Viaţa în pădure" (Editura Fundaţiilor Regale), „Guzli sau Hai-Hui, romanul unui băiat de stradă", „Lupul în ţara Huţulilor", „Drama Casei Timoteu", „Clubul bufniţelor", „Prăvălia Diavolului", „Soarele răsare noaptea" şi „Băeţi de fată", acesta din urmă constituind începutul unui ciclu de romane intitulat „Don Juan de Hutten".

Primit la început cu neîncredere de către critica „paşoptistă" din provincie şi cu zeflemea de criticaştrii de la „Capşa", Mircea Streinul se bucură totuşi în curând, prin opera sa masivă, de elogiile chiar şi ale celor mai pretenţioşi dintre criticii autorizaţi.

Iată spre exemplu, cum este privit romanul „Drama Casei Timoteu" de către apreciatul cronicar literar Miron R.Paraschivescu:

„ ...: În „Drama Casei Timoteu", Mircea Streinul împlineşte o evoluţie şi un ciclu, care nu este numai al scriitorului, dar al unei întregi etape din evoluţia scrisului românesc. Am îndrăzni chiar să afirmăm că „Drama Casei Timoteu" este singurul roman cu adevărat mare, de măsură şi ţinută mondială, pe care l-a dat România ultimilor 10-12 ani, şi care poate sta cu cinste alături de înaintaşi ca Liviu Rebreanu sau Mihail Sadoveanu, continuându-i cu vrednicie". (Ziarul „Evenimentul").

Acelaşi cronicar, ocupându-se de romanul „Drama Casei Timoteu" în „Timpul", scrie: „Mircea Streinul e un autor clasic. Un scriitor de măsură antică. În concepţie, ca şi meşteşug. Eroii săi îl reprezintă până la o totală identificare. El trăieşte în ei, fiindcă i-a scos din el. El nu va putea spune cum n-au putut-o face nici Eschil, nici Corneille, nici Hugo, nici Dostoiewski, - nici Andre Malraux, care ne aminteşte acest lucru -, el nu va putea spune aşadar, odată cu Flaubert, despre eroii săi: „Dacă e nevoie, îi voi azvârli pe toţi în aceeaşi mocirlă".

Şi când am afirmat că „Drama Casei Timoteu" este o carte mondială, formulăm, poate subconştient, adevărul prin care ea trece de hotarele lumii vechi, ca să se întâlnească, odată mai mult, cu acea tulburătoare dramă, care este „Electra" lui Eugen O'Neill".

Iar cunoscutul critic literar Perpessicius scria în „Acţiunea" tot despre „Drama Casei Timoteu", următoarele: „Destinul antic, care a urmărit pe Oedip şi pe atâţia eroi ai dramaturgiei helenice, e străbătut aici de un fulger de optimism, de înverşunată împotrivire, care va trebui până în cele din urmă, să anuleze blestemul. Iată concepţia personală a romanului d-lui Mircea Streinul, iată viziunea şi sumbră şi senină în acelaşi timp, din „Drama Casei Timoteu" şi care imprimă acestui roman un blazon de intensă majestate. Cu o imagină de circumstanţă - e ca şi cum la capătul atâtor suferinţi şi în decorul idilic de la Colonos, Oedip şi-ar fi recăpătat vederea".

Iată deci rezultatul luptei uriaşe cu moartea a lui Mircea Streinul: cucerirea unei noi vieţi, vecină cu eternitatea, aceeaşi viaţă neastâmpărată pe care el însuşi a trăit-o şi care gâlgâie acuma din toate operele sale ca din tot atâtea izvoare vii.

Dar nu putem încheia aceste sumare rânduri despre Mircea Streinul, fără să subliniem un merit deosebit al său: acela de-a fi fost un mare animator şi îndrumător literar, cum aminteam la început - atât al generaţiei sale cât şi al celor care-i urmează. Mircea Streinul n-a fost un egoist al scrisului, ci dimpotrivă. Cea mai mare bucurie o simţea atunci când printre încercările timide ale prietenilor săi descoperea o poezie, o schiţă, ori măcar un vers mai realizat. Mai mult, pe cei cari dovedeau înclinaţii literare, nu înceta să-i îndemne şi să-i încurajeze, sfătuindu-i să citească şi să scrie mereu. Tot el verifica apoi îndeplinirea lucrului cerut, chemându-i pe aceşti prieteni la sine, cel puţin odată pe săptămână. Atunci asculta - iradiind de plăcere - lecturile lor, lăudând lucrările realizate şi corectând ori dând îndrumări celor cu producţii încă firave.

La urmă le citea şi el din ale sale.

Astfel, a luat fiinţă un cenaclu literar sui generis, am putea spune chiar o şcoală literară, care a dezvăluit şi format multe talente tinere.

În spiritul acestei şcoli s-au format apoi un şir lung de scriitori de a căror activitate a fremătat provincia noastră până la războiul acesta din urmă.

Generozitatea de animator al noului curent literar, Mircea Streinul şi-a concretizat-o în antologia „Poeţii tineri bucovineni" apărută în 1938, în editura „Fundaţiilor", un volum de 182 pagini, în care sunt înmănunchiaţi 14 scriitori cu peste 100 de poeme din cele mai bune.

Şi această operă de animator şi îndrumător al tinerilor scriitori bucovineni, i-a fost recunoscută şi preţuită mai târziu de personalităţi distinse ale scrisului românesc. Citām, spre exemplu, următoarele rânduri ale cunoscutului şi apreciatului critic literar Pompiliu Constantinescu de la „Vremea": „ ... Este pentru noi nu numai o datorie să ne ocupăm de opera unui tânăr scriitor bucovinean, care ne-a atras atenţia, în cursul anilor cu pasionată stăruinţă, asupra unei surprinzătoare renaşteri literare a provinciei noastre nordice. Pe lângă meritele sale recunoscute, de poet fecund, d-lui Mircea Streinul îi revine, în cea mai bună parte şi cealaltă recunoaştere, am putea spune chiar recunoştinţă, de animator al tinerei mişcări poetice arborosene".

*

Într-una din zile, ca şi când şi-ar fi simţit sfârşitul pe-aproape, Mircea Streinul a plecat dintre oamenii pajiştilor natale şi a poposit departe ... Dar nu i-a fost dat să poposească în mijlocul pădurii iubite, ci în singurătatea tristă, citadină, dintr-un colţ al Capitalei, unde s-a retras ca să nu-l vadă prietenii când îl va transfigura sluţenia morţii ...

Era după nopţi şi zile apocaliptice trăite în grozăviile războiului aerian. Mircea Streinul suferind, nu avea pe nimeni în jurul său, decât pe îndurerata-i mamă şi uneori pe vreun coleg din redacţia paginei culturale a cutărui cotidian, căruia, în deznădejdea sfârşitului inevitabil, îi face într-o zi această mărturisire:

- „Nu mai sper nimic. Şi nu fac altceva, decât să mă fortific interior, ca să mai pot rezista nenorocirilor şi mizeriei ale căror ghiare nu vor putea să mă elibereze. S-ar putea întâmpla să rezist, după cum s-ar putea să mă nărui. Pentru cea de-a doua întâmplare aş regreta, fiindcă am conştiinţa că n-am realizat, încă, ceea ce simt puternic şi precis că aş fi în stare să realizez"...

„Mă fortific interior" ... Atitudine de luptător până la urmă ... Dar lupta este inegală. Nenorocirile, dând mâna cu o boală nemiloasă de piept care îl pândea demult, i-au nāruit frăgezimea celor numai 35 de ani abia împliniţi.

Dar Mircea Streinul a biruit, cu sufletul său puternic, întunecimea morţii, copleşind-o cu torentul de viaţă al operei sale. Prin aceasta, el va trăi mereu nu numai în conştiinţa acelora care l-au cunoscut de aproape şi au învăţat de la dânsul bucuria chinuitoare a creaţiei poetice, ci şi în sufletul tuturor acelora care i-au citit şi-i vor citi scrierile pline de neasemuite frumuseţi de stil şi de cuprins.

Astăzi, trăind din plinătatea vieţii vii care abundă din toate operele sale, ca şi dânsul, o generaţie de tineri scriitori din Ţara Fagilor, peregrinând în nesfârşitul zărilor solare, sau veghind în minunatele nopţi albe, încearcă să desprindă din zgura cuvintelor şi din lumina frumuseţii acestor plaiuri, slova eternei poezii.

Şi nu trece clipă în care să-l simţim alăturea de noi, cum nu este pagină din cărţile lui în care să nu trăim, împreună cu el, în toată splendoarea lor, frumuseţile cerului şi ale pădurilor noastre din pământul natal.

Mircea Streinul va fi pururea printre noi.

(Extras din: G. Antonescu şi D. Loghin „Floare de gând", Suceava, 1947)

"PATRIOTUL" - un strigăt al disperării

E. SATCO

Cel de-al doilea război mondial a avut urmări nefaste pentru România: pierderi teritoriale importante, imense pagube materiale şi de vieţi omeneşti, plata unor despăgubiri al căror cuantum a fost fixat de învingător, ocupaţia militară străină ş.a. În Bucovina tragedia era şi mai mare. Mii de refugiaţi din zona ocupată de sovietici se zbăteau pentru un adăpost şi pentru supravieţuire. Printre ei, floarea intelectualităţii, supusă la o dublă prigoană: a ocupantului şi a slugilor lui autohtone. Pentru faptul de a-şi fi slujit ţara, prin scris, la catedră sau în posturi administrative, scriitori, ziarişti, profesori universitari, jurişti, slujitori ai bisericii se vedeau în situaţia de a fi vânaţi ca „trădători" de neam. Calvarul lor, cred, nu va fi niciodată posibil de descris, cuvintele fiind prea sărace pentru a ilustra suferinţele umane.

Printre cei refugiaţi la Suceava se aflau şi slujitorii Mitropoliei Bucovinei, o instituţie care se afla şi ea într-un moment de mare cumpănă. Aceştia, în frunte cu I.P. Sf. Mitropolit Emilian, căutau, pe cât le stătea în putinţă, să aline durerile celor mulţi, venind în ajutorul lor cu danii importante în obiecte şi alimente. Pentru ca acest ajutor să fie cât mai mare, era nevoie ca să se caute mai multe resurse. Şi, cum mijloacele de comunicare erau deficitare, ideea înfiinţării unui ziar, prin care să se facă cunoscute doleanţele clerului, care coincideau cu acelea ale unor organizaţii cu scop caritabil, a fost, după toate aparenţele, bine primită la Mitropolie. Astfel, a apărut, la 1 octombrie 1946, primul şi singurul nr. al ziarului „Patriotul". De ce numai un singur număr ? Nu cunoaştem. Şi toate încercările noastre de a afla cauzele întreruperii apariţiei lui, au eşuat, „martorii" fiind de mult trecuţi în lumea umbrelor.

Dar dacă analizăm conţinutul ziarului şi facem trimitere la evoluţia de pe scena politică românească din acel timp, se poate totuşi deduce că orientarea spre biserică, precum şi dispariţia unor alianţe politice şi organizaţii au fost adevăratele cauze.

Patriotul avea ca subtitlu „Buletin informativ al Apărării Patriotice, Organizaţia Judeţeană Suceava" şi purta un motto extras din Platforma-program a Blocului Partidelor Democratice. El se referea la sprijinul pe care statul se obliga să-l dea invalizilor, văduvelor şi orfanilor de război. Editorialul, intitulat „Predoslovie" (Precuvântare, prefaţă), purta semnătura I.P. Sf. Mitropolit Emilian. Din el se desprind câteva idei care fac trimitere la starea de lucruri din trecutul Bucovinei, incomparabilă cu cea prezentă: „În vremuri nu prea îndepărtate, în satele noastre nu întâlneai atâţia necăjiţi"; „Văduvele erau sprijinite cu ajutoare care nu umileau"; „În acele vremuri erau mai bine ascultate sfaturile evanghelice de a iubi pe aproapele şi a fi milostiv." În încheierea „Predosloviei", înalta faţă bisericească preciza: „Doresc ca acest buletin să devină un astfel de instrument de îmbunare a inimilor şi atunci îşi va împlini menirea".

Direcţia noii publicaţii a fost încredinţată preotului cărturar, George Antonescu. S-a avut probabil în vedere experienţa acestuia ca redactor la „Credinţa" şi la „Calendarul creştin ortodox", ultimul editat de Mitropolia Bucovinei. El semnează un singur articol, cules cu caractere mici şi aşezat în pagina a 2-a, între două articole şi o poezie. Este, cum se vede şi din titlu, o pledoarie pentru biserică şi credinţa ortodoxă. „În vremuri bune ca şi în cele de restrişte, Biserica noastră dreptmăritoare a fost întotdeauna cea mai apropiată îndrumătoare şi ocrotitoare a poporului" - scrie în debutul articolului, G.A. „Păstrând cu sfinţenie comoara învăţăturilor Domnului Iisus Hristos, numai biserica a fost în stare să dea poporului nostru, la începuturile sale, luminarea sufletului şi a minţii (subl.n.). Din Biserică au început să cunoască fii poporului nostru azbuchiile cetitului, cu alte cuvinte în Biserică îşi are începutul şcoala românească. Şi astăzi Biserica, prin propovăduirea învăţăturilor dumnezeeşti ale Mântuitorului, stă în fruntea tuturor aşezămintelor de cultură şi de îndrumare socială". Asemenea afirmaţii se mai puteau face atunci. Dar nu va trece mult şi astfel de idei, stânjenitoare pentru noul regim care-şi făcea drum spre putere, vor deveni indezirabile. Sau poate tocmai ele au dus la sistarea apariţiei buletinului ! În continuare, G.Antonovici trece în revistă rolul preoţimii bucovinene la alinarea suferinţelor sufleteşti şi materiale ale populaţiei şi strădaniile depuse de către aceştia, în frunte cu Mitropolia Bucovinei, pentru a veni în ajutorul populaţiei, încheind: „Şi lucrul Bisericii în domeniul de ajutorare a norodului suferind este de abia în toiu. Acum, în urma secetei cumplite, cât şi în preajma iernii care se apropie, grija şi fapta Chiriarhului nostru cât şi străduinţele vrednicei preoţimi bucovinene, vor aduce desigur şi mai multe înfăptuiri".

Acest singur număr din „Patriotul", nu este altceva decât un strigăt al disperării, o chemare de ajutorare a miilor de invalizi, văduve şi orfani de război, a miilor de săraci aflaţi în pragul disperării. Seceta cumplită, bolile şi sărăcia secerau vieţile oamenilor. Se cereau eforturi supraomeneşti pentru a face faţă dezastrului. Articolele şi ştirile se referă, aproape în totalitate, la acest fenomen şi fac apel la cei care pot, să contribuie la înlăturarea lui: „Guvernul Dr. Petru Groza în ajutorul populaţiei care suferă de pe urma secetei"; „Darul M.S.Regelui şi Reginei Mame"; „I.P. Sf. Mitropolit în mijlocul orfanilor"; „Îngrijirea medicală a orfanilor"; „Masă pentru orfani"; „Ajutoare pentru invalizi şi văduve"; „Ajutorarea deţinuţilor" ş.a. La „Colţul eroilor", Lt.Larionescu evocă fapta de vitejie de pe frontul de vest a căpitanului Mircea Ţurcan; prof. I. Druţu oferă cititorilor o povestioară lacrimogenă de Crăciun.

Dintr-o ştire de numai câteva rânduri aflăm şi despre o altă faţă a personalităţii preotului-poet şi publicist George Antonovici. Titlul ei: Artă pentru popor. E de admirat că în acele condiţii extraordinare, acest om inimos a înfiinţat o secţie culturală în care activa o echipă de teatru condusă de C. Lapteş. Scopul: punerea în scenă a unor piese populare care, prezentate în oraşul Suceava şi în judeţ, să ridice moralul oamenilor, să-i facă să reziste mai uşor momentului.

Biserica "Sf. Nicolae" din Câmpulung Moldovenesc, unde a slujit preotul-iconar George Antonovici (Antonescu)

Şi, cum în Biblie se spune: „Dă-i Cezarului ce este al Cezarului, iar lui Dumnezeu, ce este al lui Dumnezeu", directorul publicaţiei s-a văzut obligat să introducă şi două ştiri referitoare la cea care va deveni „Marele prieten de la răsărit": „Ziua prieteniei cu U.S." şi „Un nou gest de prietenie al Rusiei". Iar în cuprinsul a două articole („Menirea Apărării Patriotice" şi „Pe marginea Platformei-Program a BPD"), autorii subliniază necesitatea sprijinirii guvernului dr. Petru Groza.

Harta mormintelor

de Mircea Avram (Sibiu)

În dimineața aceea senină de iunie, în care - după ploaia de peste noapte - teii te amețeau cu mireasma lor, domnul Melinte, factor poștal de când s-a pomenit „deschiaburit" și și-a părăsit satul, nu se simțea în apele lui. Dacă l-ai fi întrebat de ce, n-ar fi putut răspunde. Așa, fără un motiv anume. Nu era în apele lui și gata.

Plecase de dimineață de acasă cu bicicleta lui cam hârbuită cu care străbătea drumul din marginea orașului unde locuia și până la serviciu, ca de obicei; și ajunsese la Poșta Centrală, tot ca de obicei, înaintea colegilor săi.

Și-a luat în primire vraful de scrisori și de ziare, așezându-se la o masă și începând să-și rânduie corespondența după străini, după numere de casă, după destinatari.

Din mulțimea de scrisori, de cărți poștale, de ilustrate, îi sări în ochi un plic cu marginile negre. Mai avusese prilejul să vadă asemenea plicuri. Aduceau vestea morții cuiva. Toate veneau însă din străinătate, căci la noi nu se mai făceau asemenea plicuri de la război încoace.

Întinse mâna și scoase scrisoarea dintre celelalte. O întoarse pe o parte și pe alta. Venea din Austria și - așa cum bănuise de la început - era adresată domnului Aramă ...

Sărmanul domn Aramă ... Deci s-a întâmplat ceea ce, de mult, presimțea bătrânul: murise ultima lui rubedenie, sora sa din Viena.

În fața ochilor îi apăru chipul bătrânului domn Aramă, șezând pe colțul patului în cămăruța lui strâmtă, abia mobilată cu acel pat, cu un dulap, o măsuță și un scaun, un raft mic cu cărți și deasupra o icoană de lemn înfățișând-o pe Maica Domnului cu pruncul Iisus în brațe - și, pe un perete, o hartă prinsă în pioneze. O hartă a Europei.

Pe Melinte l-a nedumirit harta aceea, și cu primul prilej, cu oarecari ezitări, l-a întrebat, totuși:

- Domnu' Aramă, de ce țineți harta aceea pe perete ?

Domnu' Aramă, de o paloare ciudată, uscățiv, numai cu tâmplele brumate - deși trebuia să fi avut peste 70 de ani - se sculă de pe colțul acela de pat pe care ședea de obicei și îl privi lung cu ochii săi mari, căprui, blânzi, ușor încețoșați.

- De ce țin harta asta ? - repetă el întrebarea, și-și întoarse privirea spre ea. Hm ... De ce-o țin ...

Se întoarse din nou spre Melinte.

- Ai să te miri ... Și ... poate ai să mă crezi cam ... - dar nu spuse cum anume o să-l creadă, și - evident - își schimbă într-o clipă intenția de a-i explica prezența hărții.

- Ei, nu e decât o hartă, domnule Melinte ... o hartă ...

- O hartă a Europei - îndrăzni Melinte.

- A Europei, zici ? O, nu, domnule Melinte. Nu e o hartă a Europei. E o hartă ... a mormintelor ...

Melinte avu o tresărire și ochii îl țintiră pe bătrân, puțin speriați parcă ...

- Vezi ? Nu, nu e o hartă a Europei, ci așa cum ți-am spus ... o hartă a mormintelor ...

Melinte rămase mut ... Iar domnul Aramă zâmbi amar.

- E harta mormintelor neamului meu - continuă el.

Se apropie de ea și puse un deget uscățiv undeva pe partea dinspre miază-noapte a acelui rotund care închipuia pe hartă România.

- Uite, aici sunt rădăcinile neamului - și Melinte desluși în acel loc o sumedenie de cruciulițe negre.

- Sunt străbunicii, bunicii, câțiva frați, socrii - ba și un fecior de-al meu ... Fiecare își are crucea lui ... - și domnul Aramă își plimbă degetul peste cruciulițele mici, de parcă le-ar fi numărat. Hm ... Acuma-s dincolo de hotar ... Dar sunt în pământul nostru ... în pământul nostru ... Și uite cum s-a risipit neamul - își mișcă bătrânul mâna departe în dreapta hărții și înapoi în stânga ei. Apoi, o întoarse iar spre răsărit, își plimbă degetul pe-o dungă albastră, de sus în jos - și-și continuă lămuririle.

- Aici, crucea asta, e a unui cumnat de-al meu, fratele soției ... În '17, era pe-aici, prin Astrahan ... L-au împușcat ... Iar aici, mai sus - își ridică el degetul până la o buclă a șerpuirii albastre care închipuia Volga - aici, la Stalingrad, a rămas un văr de-al nevesti-mi, în '43 ...

Lăsă mâna jos - și oftă.

- Ei, acolo, n-au cruci ... Numai aici, pe hartă, au ...

Melinte privea harta și mâna bătrânului - și nu putea scoate nici un cuvânt. Privea și gândurile îl năpădeau ca niște buruieni, înăbușindu-l. Și el fusese acolo, în răsărit ... Nu ajunsese atât de departe, numai până la Țiganca, dincolo de Nistru, către Odesa. Acolo era să-și lase oasele. Oare ar fi însemnat cineva locul acela cu o cruce pe-o hartă ? Cine ? Poate învățătorul din sat, căci numai el mai ținea răbojul jertfelor ... S-a întors în țară, sfredelit de-o schijă de brandt și a zăcut luni de zile prin spitale ... Și după ce rănile s-au închis, a plecat din nou pe front. Spre apus de data asta. Și, și în apus s-ar fi putut să-și lase oasele, prin Tatra, sau pe la Banska-Bistrița. Dar l-a ajutat Dumnezeu și iar s-a întors în țară ... Mulți au rămas însă acolo ... Mulți ... N-ar încăpea pe harta asta atâtea cruci ... N-ar încăpea.

Mâna domnului Aramă reveni pe acel nord de țară, mângâindu-l, coborând apoi de-a lungul arcului aceluia mai întunecat care închipuia Carpații.

- Vezi, aici sunt alte cruci. Mai singuratice. Uite, una aici, la Buhuș. În '17, un avion nemțesc și-a aruncat aici bombele și una din ele i-a pus capăt vieții unei alte surori de-a soției. S-a nimerit atunci, în plină zi, în curtea fabricii de postav și acolo a ajuns-o o schijă.

Și iar se-ntoarse mâna spre acel Nord, ca apoi să coboare înlăuntrul arcului de munți.

Vocea domnului Aramă tremura parcă ...

- În '40, în vara acelui cumplit '40, a început bejenia neamului. Unii au ajuns aici - și degetul se opri în inima Ardealului - de au rămas acolo doar trei cruci. Toți arămenii ... Alții - lunecă degetul mai departe - dincoace, la Sibiu ... Și iar au rămas numai cruci. Cruci și amintiri ... Și iarăși alții, uite, tocmai în celălalt capăt de țară, în Banat. Și aici au rămas doar cruci ... Cinci cruci. A șasea, care s-ar fi cuvenit să fie alături de celelalte cinci, i-a fost dat să se înalțe tocmai pe malul Prahovei când iese din munți. S-a răzlețit de celelalte în anii aceia când au început deportările din Banat ...

Bătrânul Aramă oftă reținut și-și plimbă privirea pe întinsul hărții ... de parcă ar fi privit pământul Europei de sus, de tare de sus ...

- Tot cam pe atunci s-a mai ivit o cruce aici - vorbi el molcom și arătă cu degetul, mult spre miază-noapte. Aici pe malul Vistulei ... O rubedenie rătăcită până acolo în vâlvătăile războiului.

Se opri o clipă ...

(continuare în pag. 10)

ARHIVA "ICONAR"

O scrisoare inedită a lui George Antonescu

Liviu Papuc

Sprijinul permanent acordat de I.E.Torouţiu, membru corespondent al Academiei Române, directorul revistei „Convorbiri literare", tinerilor autori bucovineni este bine cunoscut şi probat de numeroase scrisori aflate în fondul ce-i poartă numele, de la Biblioteca Academiei Române din Bucureşti. Una dintre aceste misive, aflată sub cota S 8 / XXXIII, este expediată „Domniei Sale Domnului Profesor I.E.Torouţiu directorul revistei „Convorbiri literare", Bucureşti III, str. Argentina nr.39" de către „Pr. George Z. Antonescu, Suceava, str. Ştefan Vodă 9" şi poartă ştampilele poştei din 1 şi 2 iunie 1941. Cele două poeme pe care le propune G.Z.Antonescu trebuie să fie *Nostalgie,* apărută în revistă în nr. 8-10, aug.-oct.1941, p.1066-1067 şi *Cântec de lumină,* în nr. 11-12, nov.-dec., p.1413. În acelaşi an 1941 Torouţiu îi mai publicase *Dor de fraţi* (nr.4, p.45) şi *Cântecele cum răsună* (nr.5-6, p.646-647), iar în nr. 7-12, iul.-dec.1940, p.776-777 *Balada copilului mezin,* aceasta din urmă apărută în volumul *Neuitatele plaiuri natale* ca variantă, cu titlul schimbat şi opt versuri lipsă. Nuvela *Jertfa lui Ilarie Carpăn* nu există în revistă şi sunt mari „şanse" să se fi pierdut.

Cu beneficiu de inventar, să adăugăm aici o opinie mai puţin cunoscută, referitoare la poezia lui G.Z.Antonescu (care mai semna şi Antonovici), datorată Agathei Grigorescu Bacovia care, în articolul *Poeţii Bucovinei* (parte a unei comunicări ţinută în oct.1940 la „Prietenii Istoriei Literare") din revista „Preocupări literare", An.VI, nr.4, apr. 1941, p.119, spune: „Motivul poetic ne poartă de la Horaţiu la Francis Jammes şi vibrează cu vagi accente din Blaga; dar ce fericită notă personală conturează poema. Nota mistică religioasă din *Utrenie* e prinsă în tehnica versului modern, pe fond patriarhal idilic ca şi în *Torent de seară, Drum de Nord,* etc." Dar să vedem ce-i scrie tânărul poet, cu cerneală albastră, pe cele două file, mentorului bucovinean din capitala ţării.

Suceava, 1Iunie 1941

Mult Stimate Domnule Profesor,

Vă mulţumesc din toată inima pentru bunăvoinţa de-a mă învrednici cu bogatele „Convorbiri literare". Am primit nrele 1-6 din 1940 şi 2-6 din 1941. N'am primit încă numerele: 1 din 1941 şi 7-12 din 1940. Mi-i teamă să nu se fi rătăcit pe drum, căci adresa mi s'a transcris cu nrul domiciliului 39, în loc de 9, cum este în realitate. Vă rog mult să binevoiţi a atrage atenţia asupra acestui lucru funcţionarului expeditor. Ţin foarte mult să pot avea şi n-rele amintite, cari îmi lipsesc. Neavând altă posibilitate să-mi completez colecţia, v'aş rămâne profund îndatorat şi recunoscător, dacă aţi binevoi să-mi acordaţi şi exemplarele arătate. Voi achita costul lor prin mandat poştal, împreună cu porto.

Sper că de acum înainte voiu primi regulat „Convorbirile" pe măsură ce vor apare.

Vă mulţumesc din suflet pentru buna ospitalitate în paginile revistei.

Pentru numerele viitoare, îmi permit să Vă transcriu alăturat alte două poeme, cu rugămintea să binevoiţi a le vedea şi - dacă le găsiţi publicabile - a le învrednici de un locşor între celelalte colaborări. //

M' ar interesa mult părerea D-Voastre cu privire la novela: „Jertfa lui Ilarie Carpăn" pe care V' am transcris-o zilele trecute, - şi dacă, în general, ar fi bine să mă ocup de asemenea subiecte.

În nădejdea binevoitorului Domniei Voastre răspuns, închei rugându-Vă să primiţi toate urările mele de bine, şi asigurarea deosebitului respect ce vi-L păstrez.

George Zamfira Antonescu

B.A.R. S 8 / XXXIII

Harta mormintelor

(urmare din pag. 9)

- Şi urmează ... urmează să se mai înalţe una în partea asta - îşi îndreptă el mâna către stânga hărţii.

Se întoarse spre Melinte.

- Vezi, că nu e o hartă a Europei ? întrebă el, încet.

Melinte se scutură de imaginile de atunci care îl năpădiseră, mai întoarse scrisoarea cu margini negre pe care-o ţinea în mână, apoi o rândui, la locul ei, printre celelalte.

Iată, se gândi el, de ce nu se simte în apele lui. Parcă presimţise ceva ...

Pe la orele după-amiezii ajunse şi la casa bătrânului Aramă. Se opri în faţa uşii cu scrisoarea în mână. S-o strecoare pe sub uşă ? S-o pună la loc în geantă şi s-o aducă altă dată ? Peste o zi sau două ?

Până la urmă, bătu uşor în uşa de la intrare, apăsă clanţa şi se îndreptă către camera în care ştia că stă bătrânul. Uşa de la cameră era deschisă, iar bătrânul Aramă - aşa cum şi-l închipuise pe când carta corespondenţa - parcă îl aştepta ...

Melinte întinse scrisoarea fără să spună un cuvânt.

Domnul Aramă o luă, o privi lung, o puse pe masă fără s-o deschidă şi luând de pe raftul acela al bibliotecii un capăt de creion, se îndreptă spre hartă. Întârzie un pic în căutarea locului, apoi însemnă încet, apăsat, o cruce mică, neagră, pierdută între acele nume tipărite mărunt pe hârtia verzui-maronie a hărţii ...

Puse creionul la loc şi se întoarse spre Melinte, care încerca să îngaime ceva ... Domnul Aramă îl privi stăruitor în ochi şi zise cu glas stins:

- Gata ... Dar se mai iveşte o problemă, domnule Melinte. Cine va însemna pe harta asta ultima cruce ? Hm ? Vrei s-o faci dumneata ? ... Şi apoi, poţi să iei şi harta, dacă vrei ... Ce zici ?

Domnul Melinte îşi simţi ochii umezi ... Ar fi vrut să spună ceva, dar vorbele i se înecară în gât ...

Se întoarse şi plecă. Mut, cutremurat ...

UN PICTOR BUCOVINEAN: VESPASIAN LUNGU
70 ANI DE LA NAŞTERE (1927-1997)
- IN MEMORIAM -

George Schipor

S-a născut la Costişa, în Bucovina, la 21 iulie 1927. Tot aici, în 1941, a absolvit şcoala primară. La Brăila a absolvit Şcoala Populară de Artă, în 1958, şi Liceul „NICOLAE BĂLCESCU", în 1962. Absolvă Institutul de Arte Plastice „NICOLAE GRIGORESCU" din Bucureşti, în 1968.

A debutat în 1966 la Rădăuţi cu o expoziţie personală, după care au urmat numeroase expoziţii personale sau de grup la Brăila, Bucureşti, Constanţa, Galaţi, Tulcea. Tablourile sale sunt prezente la toate expoziţiile festivalului concurs VORONEŢIANA - SUCEAVA, la saloanele naţionale de gravură şi pictură din Capitală, ca şi la expoziţii de peste hotare: Bulgaria (1969, 1986), Cehoslovacia (1972), Berlin (1973), Barcelona (1975), Anglia (Manchester, 1976). Pictorul are multe tablouri în colecţii de stat şi particulare, în ţară şi străinătate. Membru al Uniunii Artiştilor Plastici din România, Vespasian Lungu a fost profesor la Şcoala Populară de Artă (1968-1989) din Brăila.

Fiul cel mai mic al familiei Lungu, a fost învăţat cu munca şi totodată a fost fascinat de plaiul natal, de munţii şi pădurile de pe valea Moldovei şi Sucevei. Întreaga sa viaţă a „ars" la flacăra unei pasiuni „povestite" cu penelul, purtat ca într-un imens balans între Obcinele domoale ale Bucovinei şi mirifica lume acvatică a Dunării de Jos sau ca un balans între povestea Vitoriei Lipan şi a Chiralinei, pentru a aşterne pe pânză comori de suflet filtrate printr-o sensibilitate specifică marilor personalităţi.

Lucrările lui Vespasian Lungu nu sunt frumoase în sine, decorative ca orice obiect aşezat în ramă, ci frumoase ca o idee. (Fănuş Neagu, „Literatorul" nr.5 / 1994).

Întreaga măsură a talentului său a fost dată cu ocazia Centenarului Eminescu din 1989, prilej cu care maestrul acuarelei a alcătuit o expoziţie a cărei lucrări s-au înmănunchiat într-un elogiu închinat lui Eminescu sub titulatura „Şoapta acuarelei".

Tablourile dedicate poetului nepereche, Mihai Eminescu, au fost pictate la sugestia filosofului Constantin Noica. Dăruindu-i volumul „Scrisori despre logica lui Hermes", Constantin Noica i-a scris următoarele:

Domnului Vespasian Lungu, prietenul care mi-a făcut unul din cele mai frumoase daruri primite în viaţă, a intrat în rezonanţă cu un gând limită şi l-a proiectat pe bolta peşterii mele.

Cu mişcată recunoştinţă, Constantin Noica, iulie 1986,Păltiniş.

Între filosof şi pictor a avut loc un dialog consemnat de către ultimul astfel:

„Dragul meu, nu mai pot, aş vrea să ies din această dementă contemporaneitate şi să intru în preistorie. Cândva, în Spania, am văzut pictura rupestră de la Altamira. Nu pot uita bizonii aruncaţi pe bolta acestei peşteri ! Cam aşa ceva mi-aş dori pe pereţii scorojiţi ai mansardei mele de la vila nr.12. Nu te încumeţi ?

La care pictorul i-a răspuns zâmbind:

- Sanctitate, facă-se voia D-voastră !"

(„Singuraticul din Carpaţi" de Vespasian Lungu)

Într-un articol intitulat „Câteva gânduri despre Vespasian Lungu", apărut în revista de cultură şi artă „Dunărea", din 6.08.1986, Constantin Noica scria următoarele:

Pe cei trei pereţi ca pe trei mari panouri, Vespasian Lungu a schiţat un fel de geneză a lumii. Pe primul perete, o oaste de bizoni care pornesc la asalt, a redat ceva din avântul fiinţelor vii care încearcă să-şi cucerească un spaţiu de viaţă spre a ctitori o lume. Pe al doilea perete, lupta este pe sfârşite, iar la mijloc bizonul dreptei chibzuinţe, care nu consimte „tristeţi după victorie" îşi cheamă parcă tovarăşii de viaţă, încins fiind de erosul ctitoriei. Iar pe al treilea perete, cu o savantă compoziţie apare sub întruchipări variate liniştea, într-o lume aşezată, unde şi o căprioară, ca la Altamira, îşi poate face blânda ei apariţie.

Pe un alt volum, intitulat „Prin alţii spre sine" al cărui autor este N.Steinhardt, stă scrisă următoarea dedicaţie:

Domnului Vespasian Lungu, care l-a iubit pe Constantin Noica şi refuzându-i arginţii a preferat aurul slovei lui, omagiu înduioşat şi admirativ al lui N.Steinhardt, Rohia, ianuarie 1989.

Într-un articol intitulat „Simpozion la cota 1400", apărut în „Ancheta", nr.27 din 17 ianuarie 1991, dedicat împlinirii a trei ani de când marele gânditor român Constantin Noica s-a aşezat sub aripa schitului de là Păltiniş, pentru veşnica odihnă sub mângâierea falnicilor brazi, pictorul Vespasian Lungu scria:

Şi totuşi Constantin Noica n-a murit, el e prezent chiar dacă nu-l vedem. Simţim prezenţa elevată a spiritului său, ce se confundă cu fiinţa românească, alăturându-se prin spirit lui Eminescu pe care-l cosidera Omul total al culturii româneşti.

Moare în 1994 la Brăila.

Constantin Noica (miloc) şi Vespasian Lungu (dreapta). Fundalul: "Bizonii de la Altamira" (la locuinţa lui Noica). Păltiniş, 1986

CONTRIBUŢII LA ISTORIA LITERATURII ROMÂNE

CONTRIBUŢII LA BIOGRAFIA LUI NICOLAE MILESCU SPĂTARUL: ANUL NAŞTERII - 1625 ? ANUL MORŢII - 1707

Mihai Pânzaru - Bucovina

Legendarul personaj moldovean din a doua jumătate a secolului al XVII-lea a suscitat în ultimul veac un interes deosebit nu numai din partea cercetătorilor europeni dar şi a celor din China, Japonia şi Statele Unite.

Prezenţa lui Nicolae Milescu la Constantinopol, Stockholm, Paris, Moscova şi Pekin, rolul important jucat în relaţiile diplomatice sino-ruse la sfârşitul secolului al XVII-lea, poziţia sa de interpret la POSOLSKI PRIKAZ (Departamentul Afacerilor Externe al Rusiei) i-au creat un renume printre intelectualii europeni contemporani, dar în privinţa activităţii şi a unora din scrierile sale din Rusia, guvernul rus a menţinut secretul timp de două sute de ani.

§-1) Anul naşterii - 1625 ?

Nu cunoaştem până în prezent documente din care să reiasă data naşterii lui. În literatura existentă atât în România cât şi în străinătate se menţin două date ca an al naşterii:1625 şi 1636. Susţinerea sau infirmarea uneia din aceste date prezintă o mare importanţă pentru activitatea sa ştiinţifică şi politică, în contextul vârstei pe care ar fi avut-o în diferite perioade.

O analiză critică nu s-a făcut până în prezent, biografii lui Milescu menţionând una sau alta dintre date, fără alte comentarii.

Anul 1625 este menţionat de francezul Emile Picot în studiul său din 1883[1].

Anul 1636 a fost menţionat pentru întâia oară de I.N.Mihailovski în Rusia, în anul 1896, pe baza răspunsului dat de Milescu la Pekin în 1676 în timpul audienţei din 19 iulie, pe care i-a acordat-o Kang'si, împăratul Chinei, când întrebat câţi ani are a răspuns că „este în vârstă de 40 ani".[2]

Istoricul român Petre P.Panaitescu reia data în monografia sa din 1925 apărută la Paris[3] şi astfel data 1636, ca an al naşterii lui Nicolae Milescu a rămas definitivă, atât în istoria literaturii române cât şi în istoriografie.

Totuşi unii biografi ai săi din secolul al XX-lea menţin anul 1625, fără a încerca să dea vreo explicaţie.

În anul 1975, D.Ursul în monografia dedicată lui Nicolae Milescu scrie: „Anul naşterii lui N.G.Milescu Spătarul nu s-a putut stabili cu precizie. În literatura de specialitate, precum şi în lucrările autorului editate mai demult se indica anul 1636. Totuşi cercetările ulterioare ne permit a afirma cu mai multă certitudine, că anul naşterii lui Nicolae Spătarul e 1625."[4]

Ion Neculce care-i face prima schiţă biografică în faimoasele „cuvinte" ce preced Letopiseţul Ţării Moldovei, nu face vreo remarcă privitoare la data naşterii.

Bogdan P.Haşdeu, primul său biograf român spune că „s-a născut în Moldova în prima jumătate a secolului al XVII-lea cam pe la începutul domniei lui Vasile Lupu, sau ceva mai înainte".[5] Haşdeu nu atestă documentar afirmaţia. Se poate presupune că istoricul B.P. Haşdeu şi-a bazat presupunerea pe baza documentelor din anii 1622 şi 1630, care-l atestă pe ipoteticul său tată Gavril, slugerul din Zlătăreşti.[6]

Studiile apărute în Rusia după ce Mihailovski în 1896 stabilise data naşterii pe baza raportului oficial al ambasadei, şi chiar după tipărirea acestuia în anul 1906,[7] nu consideră certă indicaţia lui Milescu de la Pekin.

Astfel A.I.Iaţimirski în 1910, în studiul biografic la introducerea „Descrierii Asiei"[8], menţionează atât 1625 cât şi 1636, iar în „Dicţionarul Biografic Rus" din 1909, Fursenko indică numai anul 1625, ca an al naşterii lui Milescu fără a lua în considerare versiunea 1636.

De ce nu se poate reţine 1636 ca dată certă pentru naşterea lui Nicolae Milescu Spătarul ?

El apare în timpul domniei lui Gheorghe Ştefan (1653-1658) în Moldova ca „gramatic", adică secretar particular al domnului. În februarie 1655 apare atestat documentar în această funcţie, pe care putea să o aibă poate din 1654 sau chiar din 1653, deci la o vârstă de numai 19 ani, sau poate de 18 ani !! Apoi în funcţia de spătar în anul 1659 este trimis de Gheorghe Ghica în fruntea unui corp de o mie de oşteni în Transilvania, deci în vârstă de numai 23 de ani.

Datorită vârstei fragede de numai 19 ani (în versiunea naşterii în 1636), i se contestă paternitatea[9] primei sale lucrări „Istoria despre sfânta icoană a Prea Sfintei noastre Născătoare de Dumnezeu Maria".

Rămâne în discuţie afirmaţia pe care a făcut-o la 19 iulie 1676 la Pekin că „este în vârstă de 40 ani"

După cercetarea amănunţită a raporturilor diplomatice ruso-chineze anterioare misiunii lui Nicolae Milescu Spătarul, precum şi a instrucţiunilor primite la plecarea din Moscova, dar şi ţinând cont de derularea tratativelor cu demnitarii chinezi, considerăm că ambasadorul rus indicând cu bună ştiinţă o cifră rotundă -40- a oferit „un gambit de vârstă" gazdelor sale în confruntarea diplomatică ce avea loc. De altfel este cert că Milescu a dat răspunsuri eronate în ceea ce priveşte vârsta ţarului Alexei Mihailovici, şi a anilor de domnie ai acestuia.

La întrebarea împăratului în cadrul aceleiaşi audienţe din 19 iulie 1676 a menţionat că ţarul Rusiei are 50 de ani şi că domneşte de 30 de ani. Având în vedere faptul că Alexei Mihailovici Romanov s-a născut în anul 1629 răspunsul corect ar fi fost vârsta de 47 de ani, iar în ce priveşte anii de domnie ar fi trebuit să indice 31 şi nu 30, ţarul începându-şi domnia în anul 1645.

Este exclus ca Milescu să nu fi cunoscut vârsta ţarului Rusiei, a suveranului pe care-l reprezenta la Pekin, şi să menţioneze în raportul oficial care era numai pentru uzul Departamentului Afacerilor Externe (Posolski Prikaz) o vârstă mai mare a ţarului. Se poate presupune că şi aceasta făcea parte din considerentele de ordin diplomatic, o vârstă mai mare a ţarului urmând să impună probabil un anumit respect. Nicolae Milescu avea latitudinea şi chiar indicaţia de a folosi în cursul tratativelor diplomatice orice procedee pentru a apăra prestigiul curţii ruse şi a obţine o serie întreagă de informaţii cu caracter secret.

O altă informaţie pe care ne-o dă însăşi Milescu se referă la faptul că l-a avut ca profesor la Marea Şcoală a Patriarhiei din Constantinopol pe Gabriel Vlasios, „meus olim Professor in urbe Imperatoria".[10] P.P.Panaitescu menţionează că Vlasios a fost profesor la această şcoală în 1638, iar apoi „a trăit câtava vreme în Moldova (1642) şi în Ţara Românească fiind profesor la Târgovişte la curtea voevodului Matei Basarab (1650)"[11] Panaitescu admite că Milescu şi-a făcut studiile către 1645-1650, admiţând ca an al naşterii 1636. Însă având informaţia că „a trăit câtava vreme în Moldova" în jurul anului 1642, a fost mitropolit de Naupacta şi Arta în 1647[12], şi profesor la Târgovişte în 1650, s-ar părea că nu a mai fost timp prea mult ca să fi fost din nou încadrat profesor la Constantinopol. Rămâne astfel în calcul

perioada de dinainte şi de după 1638, când îl găsim menţionat pe Vlasios profesor la Marea Şcoală a Patriarhiei.

În acest caz anul naşterii lui Milescu nu poate fi menţinut 1636 căci este greu de crezut că la vârsta de 4-5 ani, Milescu şi-ar fi desăvârşit strălucitele studii cu Vlasios. În acest context anul naşterii trebuie reconsiderat ca fiind anterior lui 1636.

John F.Baddeley, istoricul englez care i-a cercetat călătoria în China, la începutul acestui secol, este de părere, referitor la data naşterii că „In any case it was not earlier than 1625, nor latter than 1635"[13].

Într-un alt studiu armeanul H.Dj.Siruni[14] afirmă că Milescu în 1707 era implicat în relaţiile diplomatice ruso-armene „ce qui prouve qu'a cette date Milescu continuait a detenir le poste d' interprete, bien qu' age de 80 ans".

În urma acestor inadvertenţe considerăm că anul 1636 nu este anul real al naşterii şi că în ciuda lipsei unor date documentare trebuie să menţinem cu semnul întrebării anul 1625, anul atribuit de Emile Picot, unul din marii săi biografi, care probabil a avut la dispoziţie surse greceşti pentru a admite această dată.

§-2). Anul morţii -1707

În cadrul cercetărilor noastre întreprinse la Arhiva centrală de stat de acte vechi (ŢGADA) din Moscova, pornind de la informaţia introdusă în circuitul ştiinţific de I.Eremia[15], *că anul morţii lui Milescu este 1707* şi nu 1708 am depistat documente şi material de arhivă care sprijină documentar afirmaţia.

În studiile româneşti, anul 1708 ca an al morţii lui Nicolae Milescu, a fost introdus de istoricul P.P.Panaitescu în studiul său din tinereţe apărut în 1925 la Paris [16], pe când ilustrul nostru savant era bursier la Şcoala Română de la Fontenay-aux-Roses. Până în acel moment în studiile româneşti, an al morţii era considerat 1714, datorită lui Haşdeu şi Picot. Se mai considera an al morţii boierului moldovean 1709 şi 1710.

Data de 1708 este preluată de P.P. Panaitescu din studiul istoricului rus Iuri Aseniev[17], care a făcut datarea pe baza unor documente aflate în dosarul armeanului Minas Vartapet, respectivul dosar fiind datat 1718. Deşi Arseniev ne dă data ca certă[18], noi considerăm a fi eronată. Studiul istoricului rus a apărut într-un periodic de circulaţie redusă, foarte puţini cercetători putându-l cunoaşte în original. Arseniev nu menţionează documentul din arhivă după care a făcut datarea morţii lui Milescu. P.P. Panaitescu şi J.F. Baddeley singurii biografi de marcă ce au cunoscut în original studiul lui Arseniev au preluat informaţia în mod necritic şi astfel anul 1708 s-a definitivat fără excepţie ca an al morţii lui Milescu atât în literatură cât şi în istorie.

Cercetând fondul Arseniev la ŢGADA, în notiţele lui am descoperit un extras[19] din faimosul "Portfolios Müller", care indică faptul că lui Nicolai Spafari i s-a plătit la 21 martie 1707 suma de 374 ruble 50 copeici, iar la 10 decembrie 1707, traducătorul Golembovski solicita postul de traducător rămas vacant în urma "decesului lui Nicolai Spătarul".

Desigur Iuri Arseniev nu a cunoscut dosarul pentru anul 1708 al salariaţilor de la Posolski Prikaz privind plăţile în bani şi produse agroalimentare. În acest dosar care era un fel de stat de plată anual în care se menţionau drepturile băneşti şi în natură primite de slujbaşii Departamentului Afacerilor Externe în dreptul lui Nicolae Milescu era făcută menţiunea în slavonă de către unul din diaci „mort în iunie 1707".[20]

Apariţia numelui lui Nicolae Milescu în dosarul din 1708 se explică prin faptul că aceste registre erau „confecţionate" din timp, probabil pentru câţiva ani. În registru el apare drept traducător pentru „elinogreacă, latină, valahă" şi cu un total de „374 ruble, 16 altâni şi 4 denghi" plus produsele în natură, ceea ce corespunde indicaţiei din „Portfolios Müller" că în 1707 avea de încasat 374 de ruble şi 50 copeici.

Având în vedere stricteţea adnotărilor în actele oficiale guvernamentale din timpul lui Petru cel Mare considerăm că această indicaţie provenind din arhivele oficiale ruse este demnă de toată încrederea, data morţii lui Nicolae Milescu Spătarul putând fi stabilită cu precizie: *iunie 1707*.

ARTAMON MATVEEV
Şeful şi protectorul lui Nicolae Milescu Spătarul la Moscova (Foto: Colecţia Mihail Ragojin, Istitutul de Istorie al Academiei Ruse - Moscova)

[1] Emile Picot:„ *Notice biographique et bibliographique surNicolas Spatar Milescu, ambassadeur du tsar Alexis Mihajlovic en Chine*", Paris, Ernest Leroux Editeur, 1883, (Extrait des Melanges orientaux)
[2] I.N.Mihailovski: „Ocerk jizni i slujbi Nikolaia Spafariia v Rossii" în: „*Sbornik istoriko-filologhiceskago obşcestva pri Institut Knizia Bezborodko*", T.I.Kiev, 1896, pag.2 (autorul indica aproximativ anul 1635)
[3] P.P.Panaitescu: „Nicolas Spathar Milescu" în „*Melanges de l' Ecole Roumaine en France*", IV, 1925,I-re partie;Paris
[4] D. Ursul:„ *N.G.Milescu Spătarul*", Chişinău, 1975, pag.6, nota 1 (lucrarea este în alfabet chirilic)
[5] B.P. Haşdeu:„ Viaţa, faptele şi ideile lui Nicolai Spataru din Mileşti" în *TRAIAN*, an II nr.7 (20 ianuarie 1870) p.28
[6] Gh.Ghibanescu: „Surete sinizvoade", XVI, p.47
[7] I.N.Arseniev: „ *Stateinîi spisok posolistva N.Spafariia v Kitai*" St-Petersburg, 1906
[8] A.I.Iatimirski, N.F.Katanov: „*N.Gavrilovici Spafarii opisanie pervîia ciasti vselennîia imenuemoi Azii ...*", Kazan, 1910
[9] Al. Elian:„Moldova şi Bizanţul în secolul al XV-lea" în volumul „*Cultura moldovenească în timpul lui Ştefan cel Mare*" (Ediţie îngrijită de M.Berza) Ed. Academiei, Bucureşti 1964, pag. 141-149)
[10] Nicolae Milescu Spătarul: „Enchiridion sine Stela Orientalis Occidentali Splendens ..." în volumul „*La perpetuite de la foy de l' Eglise Catholique ...*" de A.Arnauld şi P.Nicole, Paris, tom 1.(1669)
[11] P.P. Panaitescu: op. cit., loc. cit., pag. 43
[12] Emile Legrand: „*Bibliographie hellenique ...*" tome 3, pag.287, Paris, 1895
[13] John F.Baddeley: „*Russia, Mongolia, China*", vol. 2-nd, London, 1919, pag. 205
[14] H.Dj.Siruni: „Le spathaire Nicolae Milescu et son role dans les relations des armeniens avec Pierre le Grand" în *STUDIA ET ACTA ORIENTALIA*, II, 1960 (Bucarest), p.214
[15] I.Eremia:„N.G.Milescu-Spafarii v Rossii" în *Kodri*, nr. 12 (1985) Chişinău, p.131
[16] P.P.Panaitescu: op.cit., loc.cit., pag.167.
[17] I.N. Arseniev: „Novîia danniia o slujbi Nikolaia Spafariia v Rossii" în "*Citeniia v Imperatorskom obşcestvia Istorii i Drevnostei Rossiiskih pri Moskovskom Universitet*" 1900 god, Kniga cetvertaia, Moskva, 1900
[18] I.N. Arseniev: op. cit., loc cit. p. 30
[19] ŢGADA (Moscova): Fond nr. 1254 (Arseniev), Opis 1, Dosar 559, fila 2
[20] ŢGADA (Moscova): Fond nr. 138, Opis 1, an 1708, Dosar 1, fila 4 verso

писовъ [illegible]енного посолского приказу
с[illegible]тителевъ, окладно, [illegible]

Таинолъ секретаръ Петръ Павловичъ
Шафировъ посолска, рзі, рублевъ, ѕі,
Алтынъ, д, полденного корму по, ѕі,
Алтынъ по, д, денег, хлѣба, єі, четей
ржи, овса по, [illegible] Дьячка Упанов
дачей по, еі, рублевъ по, ві, Алтынъ по, г,
всего на, [illegible], рублевъ, еі, Алтынъ, г,

[illegible]

Arhiva TGADA (MOSCOVA) Fond nr. 138, Opis 1, an 1708, dosar 1, fila 4

Перепочинш,

Посъпиа, рнз, рублевъ, норнопыхъ,
по, ѕі, алтнъ, по, д, надени, хлеба
н, еі ресин, опса то захів даетца
упазнов даевъ, по, кг, по, е, задати

в Его посъпиа, іорно, тод, рубли, ѕі, алтнъ, д,

вбѴ, то вышне укус

Елинноргъ Енпоголатинного, полошного нниолски
споварин,

Посъпиа, рзі, рублевъ, ѕі, алтнъ, д,
норнопи. по. ѕі, алтнъ по. д наденъ.

и Его посъпиа, іорно, т., рублевъ,

цесарного, галанского, стънного дацного пербнов.

Arhiva ȚGADA (MOSCOVA) Fond nr. 138, Opis 1, an 1708, dosar 1, fila 4, verso

„RĂDĂUȚIUL va avea prilejul să redevină ce-a fost de secole - EPISCOPIE"
Interviu cu P.S. GHERASIM PUTNEANUL - Episcop Vicar la Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților

- Prea Sfinția Voastră, pasiunea subsemnatului întru cunoașterea amănunțită a vieții și operei lui Paisie Velicikovski, a făcut să ne cunoaștem, căci la Dvs., am găsit nu numai cărți despre Paisie, dar și îndemn de suflet. Drumurile noastre, poate, s-au intersectat în ultimii 30 de ani, întrucât ați fost mulți ani stareţul Mănăstirii Putna, însă nu ne-am apropiat sufletește ca acum. Cuviosul Paisie cel Mare de la Neamț ne-a prilejuit apropierea. De un timp vă citesc articolele semnate de Dvs. în CANDELA și am citit lucrarea Dvs. de licență CATALOGAREA MANUSCRISELOR ROMÂNEȘTI DIN BIBLIOTECA MĂNĂSTIRII SECU, lucrare ieșită anul trecut de sub tipar. V-am ruga să ne relatați, pe scurt, viața și activitatea Prea Sfinției Voastre.

- M-am născut pe 30 mai 1924 în familia țăranilor Costache și Maria Cucoșel, în comuna Bogdănești, de lângă Fălticeni. După absolvirea celor 7 clase la Ciumulești, am intrat la Schitul Boureni - Iași unde am învățat rânduiala cântărilor bisericești. Neavând posibilități materiale să susțin examenele necesare la Școala de cântăreți de la Mănăstirea Neamț, m-am înscris la o Școală militară de radiotelegrafiști din Iași unde am urmat cursurile între anii 1942-1943, ani ce au fost socotiți și ca stagiu militar. Evenimentele de la 23 August 1944 mă găsesc la unitatea militară din Buzău și, astfel, am participat activ pe Frontul de Vest.

După război, devin viețuitor al obștei în cadrul Mănăstirii Neamț și sunt trecut în rândul monahilor în 1946, primind numele de GHERASIM apoi sunt hirotonit ca ierodiacon. După aceea am urmat cursurile Seminarului Monahal Superior, practicând și meseria de culegător manual la tipografia mănăstirii. În 1952 am fost hirotonit ca ieromonah.

Între anii 1953-1957 am urmat Institutul Teologic Universitar din București, luându-mi licența cu lucrarea pe care mi-ați anticipat-o și care în 1994 a fost tipărită la Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților. În 1957 am fost numit egumen al Mănăstirii Neamț și profesor la Seminarul Teologic din aceeași mănăstire. Din 1962 și până în 1977 am fost stareţul Mănăstirii Putna, perioadă când s-au reconstruit obiectele de artă și întregul complex mănăstiresc: biserica, turnul-tezaur, turnul EMINESCU, clopotnița, muzeul și chiliile dinspre nord.

În 1977 am fost numit ca Arhiereu Vicar al Episcopiei Aradului, ca din 1985 să devin misionar al B.O.R. în țară, cu sediul la Episcopia Buzăului, ca detașat, până în 1992. De la 1 iulie 1992 am fost ales Episcop Vicar la Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților cu sediul la Rădăuți.

- Prea Sfinția Voastră, care a fost motivul ce v-a determinat să îmbrăcați haina monahală ?

- Fiecare poartă o chemare ca viețuitor în mănăstire. Pentru mine a fost o chemare lăuntrică. Faptul că am învățat în mod particular cântările bisericești la Schitul Boureni și unde am avut ca model pe unii monahi de la acest schit, precum Vartolomeu Bodoașcă, stareţul, apoi Vartolomeu Dolhan care mi-a fost și profesor de muzică, apoi duhovnicul Iacov Breahnă - de origine basarabean - și care trăise cândva și la Sfântul Munte. Aceștia m-au determinat să deosebesc Binele de Rău și Veșnicia în raport cu Lumea trecătoare. Perioada din armată mi-a cristalizat vocația. Greu mi-a fost, întrucât mama era văduvă și eu eram unicul ei fiu. Am avut norocul să am numai surori. ***Convorbirea cu mama mi-a hotărât soarta.*** Prin această confesiune, mama mi-a dat binecuvântarea pământească să intru în monahism.

- A orândui viața duhovnicească a Bisericii Ortodoxe în Bucovina ca Episcop Vicar e o mare responsabilitate de suflet în vremurile de azi. Rădăuțiul are o mare tradiție în slujirea arhierească. Prezentați, pe scurt, istoricul Episcopiei Rădăuților.

- Este bine de știut că prima Episcopie din Moldova a fost la Rădăuți, unde se află Necropola Mușatinilor. Această Episcopie a funcționat până la ocuparea Bucovinei de austrieci. Ultimul Episcop DOSITEI HERESCUL, în anul 1781, mută reședința episcopală din Rădăuți la Cernăuți, ca în 1783, același Dositei să devină Episcop al Bucovinei. Ulterior Episcopia se transformă în Mitropolia Bucovinei. Deci, la ora actuală încă nu avem episcopie la Rădăuți, însă el merită aceasta, deoarece trecutul îl îndreptățește. Eu sunt Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, doar cu sediul la Rădăuți. Când se va reînființa JUDEȚUL RĂDĂUȚI, **atunci Rădăuțiul va avea prilejul să redevină ce-a fost de secole, Episcopie.**

- Care ar fi bucuriile pe care le-ați trăit de când sunteți Episcop Vicar aici și care au fost greutățile întâmpinate ?

- Dintre bucuriile trăite ar fi: am reînființat Mănăstirea Bogdana și l-am instalat ca stareț pe arhimandritul Teodor Pavlo. Din acea zi am hotărât ca aici să se săvârșească slujbele mănăstirești. Odată reînființată mănăstirea, împreună cu părintele stareț și viețuitorii ei am și trecut la refacerea mănăstirii cu înfățișarea acesteia de altădată. Țin să menționez că în 1962, când am venit ca stareț la Putna, am vizitat Muzeul Bogdanei care se afla în chiliile mănăstirii și care erau așezate la nordul bisericii. Ulterior, în acele chilii a fost un timp Biblioteca Orășenească, ca mai apoi clădirea să fie demolată sub pretextul sistematizării orașului. În prezent se refac chiliile, un paraclis și zidurile din incintă. Dintre greutățile întâmpinate a fost tocmai problema reconstruirii acestor ziduri. Se știe că orice mănăstire trebuie să aibă și zidurile de incintă. În unele orașe din țara noastră, precum la Iași, sunt mănăstiri cu zidurile de incintă și acolo nu se pune problema demolării. Nu știu de ce la noi unele persoane din Consiliul Local s-au opus construirii acestora. Dar dreptatea e de partea noastră, întrucât avem argumente istorice și juridice puternice.

- Ce realizări aveți pe linie personală și care vă sunt planurile de viitor ?

- Pe linie personală mi-a ieșit în 1994 de sub tipar lucrarea de licență „Catalogarea manuscriselor românești din Biblioteca Mănăstirii Secu". Apoi am contribuit material și moral la apariția „Monografiei satului Bărăști-Ciumulești", întocmită de profesorul Vasile M. Sandu, coleg de școală primară. În noiembrie trecut am vizitat Muntele Athos care a constituit cea mai mare satisfacție personală. Impresiile de acolo le public într-un serial din revista CANDELA. Despre importanța acestui munte pe linia ortodoxiei cred că o cunoaște fiecare credincios ortodox. În luna iunie anul curent am fost invitați subsemnatul împreună cu I.P.S. Pimen și maicele starețe de la Sucevița și Humor în Italia, la Prato. Cu acest prilej li s-au înmânat celor două maici de la Sucevița și Humor diplomele ca restauratoare de icoane. Cu această ocazie am vizitat Ravenna, Florența, Bari și Veneția, unde am văzut cele mai importante picturi ortodoxe în mozaic și catacombele de la Roma cu picturi religioase din secolul III după Hristos. Am rămas plăcut impresionat de cele văzute, amintiri care vor dăinui în memoria și sufletul meu cât voi trăi.

Ca Episcop Vicar fac totul pentru reorganizarea monahismului din punct de vedere gospodăresc și duhovnicesc prin reînființarea unor mănăstiri și schituri, ca cele de la Comîrzani, Schitul Marginea, construcția bisericii din satul natal, Mănăstirea Orata, din zona Câmpulung și Mănăstirea Bogdănești.

Consemnat,
Vichentie Nicolaiciuc

I, 6, 1936

5 LEI

ICONAR

„Cine renunță la mormânt, renunță la înviere. Pentrucă, condiția învierii stă în acceptarea prealabilă, neșovăitoare, senină, a durerilor și apăsării mormântului".

Critica oficială și drumul românismului

de GEORGE MACRIN

În vârtejul de manifestații omenești, intervin, ca niște germeni ai liniștei eterne, pentru a închega ritmul cosmic, principiile disciplinei și ierarhiei. Cuvintele dispersive se disciplinează în suflete, fericit croite, și cad ritmic pentru chip de artă.

În atmosfera socială, opera de artă se așează la adâncime derivată din densitatea ei. Rolul social al criticii cade aici ca lumina soarelui în atmosfera neagră a pământului. Critica nu distruge opera de artă, ci o luminează. Luând contururi sociale, critica nu poate fi decât în funcțiune de național. Dramele lui Shakespeare, prin faptul că nu contrazic fluidul altor națiuni, nu înseamnă că nu sunt profundă expresie a sufletului englez. Critica operei de artă bazându-se în primul rând pe realitățile naționale, poate împrumuta cel mult tehnicile criticei din alte părți, și aceasta numai dacă nu contrazice modul fundamental de manifestare al neamului. În noi se croiesc specific toate tensiunile sufletești. Nici o critică din lume nu poate cere operei de artă românești să oglindească întruchipări exotice. Critica noastră, în schimb, e obligată să proclame ca operă de artă românească, numai ce e profund al nostru.

Când critica uită de interesele comunității naționale, admițând infuzia neasimilabilă de valori străine, acestea devin o cangrenă ce se întinde compromițând, dacă nu nimicind, naționalul creator de artă superioară. Se atrofiază una dintre cele mai importante funcțiuni sociale, tocmai aceea ce procură hrana unității de spiritualitate națională.

Lucrul acesta se întâmplă la noi. Două greșeli fundamentale au produs această nenorocire: Mai întâi evoluția politicului cu dirijarea spiritualității spre francmasonerie a dus la întunecarea completă a astrului național. Cea de-a doua greșeală - în urma celei dintâi - e admiterea în frontul artei a străinilor evrei. Aceștia cucerind cele mai de seamă forturi ale românismului, alăturea de francmasonerie, și-au instalat în ele torpiloarele de otravă pentru trupul tânărului nostru început. Francmasoneria a ajuns în țara noastră supremul for politic. Ea nu sprijină decât armatele proprii. Cu multă dibăcie, ea și-a impus reprezentanții și în critică, cotându-i ca pe cei mai buni critici români; oameni de talia unor E.Lovinescu, G.Ibrăileanu sau G.Călinescu, cărora nimeni nu le obiectează lipsa unei „vaste culturi europene". Vom numi această scamatorie: ***Critica oficială***.

Arta plasându-se întotdeauna pe drumul mistuit de luceafărul neamului, se va găsi odată cu el la cotituri și stăvilare. Sunt, în punctele critice ale drumului, prăpăstii ale discordiei. Bătrânii, care n'au trecut încă, nu mai reușesc să-i înțeleagă pe cei tineri cu gândul întreg de cealaltă parte a stăvilarului. Tinerii nu văd în urma lor nimic. În realitate, neamul își urmărește steaua. În aceste cotituri cresc noi începuturi. Ai impresia că se schimbă tot, că se inversează. Critica artei nu poate rămâne în urmă, ca să nu lumineze trecutul întunecând viitorul. În golurile dintre generații se pot introduce mai lesne microbii dispersiunii străine. Judeomasoneria pândește acest moment tactic. Critica oficială are misiunea să agraveze conflictul pe terenul artei. Cum ?

Răsfoind orice revistă a Criticii oficiale, vei observa că jumătate din conținut e rezervată subiectelor de nuanță erotică. Schițe, nuvele, fragmente de roman, dar aproape nimic românesc. Dintre români apar numai popa bețiv, jidanul simpatic, sau cineva din gașca lor. Din aceste reviste te poți convinge că în străinătate majoritatea scriitorilor sunt francmasoni, aprigi susținători ai ideilor lui Karl Marx și mâncători de sâmburi. În vreme ce toată lumea spune numai gogomănii, scriitorii, filosofii, oamenii de știință jidani sunt cu toții geniali. Operele lor trebuie traduse și popularizate. Numai astfel vom putea sta în rând cu lumea civilizată. Critica oficială, zi și noapte, se trudește să ne pună'n rând cu lumea. E primul lucru ce n'ar trebui să-l facă. Ar trebui, în schimb, să pue lumea în rând cu noi. Critica oficială se preface că nu-și dă seama că arta, pe care ne-o importă din străinătate sub masca franceză, engleză sau americană, e jidovească și deci ea poate folosi numai jidanilor sau francmasonilor din România. Pentru români, această recomandație erbivoră produce haos și strajă în calea dezvoltării normale. Judecând obiectiv, în felul nostru, vom ajunge la concluzia că jidanii nici măcar nu sunt capabili să aibă o artă a lor. Atât de evidențiată e deosebirea dintre noi și ei.

Critica oficială interzice scriitorilor români să pună problema satelor maramureșene, să cânte jalea Moților. Opera de artă numai atunci devine perfectă, când nu jenează logica lojelor francmasonice. Se cere răspicat artei românești să fie distrugătoare a naționalității. Aceste motive au început a scoate arta românească din făgașul ei. Găsim astăzi o întreagă serie de poeți, care, pentru a fi pe placul criticii oficiale, scriu tot felul de năzbâtii, imitând nu știu pe care jidan din străinătate, și sunt foarte savurați de cercurile jidovești. Românul, fiindcă nu pricepe nimic din această artă, o numește impropriu modernistă.

În fața invaziei de barbarism în manifestările noastre spirituale, se ridică inevitabila flamură a reacțiunii, războiul spiritelor, mai decisiv decât încrucișarea de oțele. Încă nu s'a găsit un popor, liber sau supus, înapoiat sau bogat în cultură, indiferent de rasă sau culoare, care să nu-și aibă cântecele sale, troițele sale, dansurile sale, cu care se naște și le păzește până la poarta mormântului. A nu-i admite să cânte cum vrea, să se închine cum vrea, să îndoiască dăltuiri în lemn și piatră așa cum i le frământă dorul lui, înseamnă a-l ucide de viu. Apărarea poate fi exagerat de crudă căci e legitimă. În literatura populară se cern toate valorile, ce prin osmoză, nu prin infuzie, trec în hotarele românismului și aceasta dovedește că lucrul e necesar. Nu vom găsi în toată literatura țăranului român un cuvânt de laudă pentru străini sau pentru ale lor. Țăranul român s'a purtat cu ei ca un roman față de barbari. Decadența a început când am renunțat la orgoliul

Scrijelări pe un cuțit

Arșiță încremenită
într' un fier ca' n stalactită;
așchie de-azur, cu stele,
otrăvită' ntre prăsele;
guşter, scris în luminiş
de oțele cu tăiș,
fulger viu de pui de știucă,
plisc de pasăre-haiducă,
buză care stă s' alinte
cu sărutul: junghi și dinte, -
zâmbet, lin sub mângâere,
lunecos ca o muere,
şi la ură: colț și limbă
de năpârcă de oglindă,
ghiară scursă în văpae
să scobească' n măruntae ...

Lamă, țurțure subțire,
nălucire de safire, -
oblojeau, la brâu, străbunii
ghiața ta cum sticla lunii,
sau te răsuceau, urzică,
în crin alb de ibovnică
sărutată cu prihană
de cucon mezin, pe geană ...

Ci eu plâng bicisnic, iască,
vierme, tângă muierească,
mă târăsc, cârpă, sub zodii,
lângă râme și jigodii ...

Lacrimi, stropi de putregae,
mor pe muchia ta bălae,
iar sărutu-mi se prelinge
pe tăişuri, şi se stinge.

Hai, cuțit, custură nouă,
tae funia de rouă
ce mă' noadă de tristeți,
de venin și dimineți.

Tae-mi sfoara de narcise,
că mă leagă, strâns, de vise,
şi retează-mi scrânciobul
că-mi leagănă cântecul.

Spintecă-mi știubeele
din piept. Curcubeele ...
Intră' n coastă și-mi sfâșie
inima: stea de hârtie !

RADU GYR

nostru național. Reînvierea mândriei legionare în tineretul ce se ridică e dovada renaşterii viitoare.

Reacțiunea pe teren politic s-a produs mai de mult. În artă, problema s-a pus serios, acum un an, prin „Revista Mea" de la Cluj. Astăzi ne preocupă pe toți.

Ce atitudine ia Critica oficială ? Ne vom lămuri ușor. Apare acum două luni cartea cu succes imediat și răsunător: „Dialectica Naționalismului" de N.Roșu. Critica oficială iarăşi nu poate înțelege ce s-ar găsi bun în această operă de „doctrină huliganică". G.Călinescu „cea mai autorizată pană a criticei româneşti la ora actuală" cum ar spune „Viața Românească", a făurit cât se poate de „urban", o claie de „aprecieri obiective". Aprecierile - bine înțeles - au fost difuzate imediat de toate revistele și de toată presa oficială. Pentru a scăpa de răspundere, Critica Oficială nici nu amintește, măcar, ce se discută în „Dialectica Naționalismului". Înjură „urban" și se felicită reciproc. Atâta tot. Alt caz. „Însemnările Sociologice" prin Traian Brăileanu, studiază într-o serie de articole problema „elitei conducătoare româneşti". „Adevărul Literar și Artistic", află, nu se știe prin ce minune, de această revistă, îi face o recenzie kilometrică, alegând pasagii pe sprânceană, legându-le şi interpretându-le „obiectiv", ca să demonstreze slăbiciunea antisemită a naționalismului românesc. Astfel „Adevărul Literar și Artistic poate demonstra cât de superior obiectiv e în stare să discute toate problemele de interes general. Extrema stângă a Criticei Oficiale e mult mai expeditivă. În numărul de Crăciun al Iconarului apare un colind, pentru care „Cuvântul Liber", - pur și simplu -, cere guvernului să ia măsuri.

Aceste date mai au nevoie de discuție ? Mai la urma urmei, Critica Oficială nu susține fățiș, nicăieri, că arta nu trebuie să fie națională; e destul de inteligentă și ea ar fi în stare să cadă cu totul de acord cu noi dacă ar avea siguranța că-n țară nu se va mai vorbi de nicadori, ci numai de proletari. Cu ce a greşit domnilor neamul acesta, că de când trăiește a avut atâția nicadori și nici un proletar convins ?

Știind că biata Critică Oficială de la noi e uneltire pentru destrămarea spiritualității naționale, între noi și cei de la Adevărul Literar și Artistic sau Cuvântul Liber, nu se poate pune problema de discuție obiectivă, de polemică literară, ci de război între două lumi.

La război nu-și face fiecare de cap, ci ascultă toți de o comandă ! Astăzi o simțim. La nesfârşitele provocări ne vom păzi drumul, pentru a ajunge mai curând la vremea, când se va da răspuns clar, odată pentru totdeauna. Acum, să ne vedem de lucrul nostru.

GEORGE MACRIN

Curcubeu peste țară

Bade, cruce de voinic,
cruce de pământ despic:
mândră masă
de mătasă
şi pe ea colaci de soare
şi ştergare,
mari ştergare.

Fluier, fluieraș de fag,
scrie lună peste prag,
fluier, fluier de argint,
scrie trupul pe pământ,
scrie' n lemn frumos de soc
sprâncene de busuioc.

Ziuă albă,
grea de nalbă.

Inserare
sub ogoare.

Lângă somn copac de lună,
noapte bună,
noapte bună.

Mire, mire,
trandafire:
la capăt de sat sărac
pod de rouă peste veac
La marginea câmpului,
fluierele vântului,
cărările Sfântului.

TEOFIL LIANU

Moartea haiducului

Toate bisericile s' au strâns,
ca niște ciobani, în jurul lui;
în păduri, Dumnezeu a plâns,
ascultând glasul Nimului.

Mezinii, pornind în munți, au dus
inima lui până la marginea cerului,
unde-o a primit Isus
şi Maria Lui, a Domnului.

Ascultând la stejari, și-acum auzi,
cititorule, cum plânge Dumnezeu,
trecând prin codrii uzi
de ploaie și de sângele meu.

MIRCEA STREINUL

Epigramă

Unui amic, care și-a cumpărat
mască de gaze, în vederea con-
venirilor sociale:

De gaze ca să te ferească,
o mască bună ți-ai luat ...
Să pui pe față orice mască:
tu tot rămâi neobrăzat !

VASILE I. POSTEUCĂ

Tarot sau călătoria omului de Mircea Streinul

Actul revoluţionar de creaţiune artistică poate fi privit şi din alt punct de vedere decât din cel al unei lumi anchilozate în normă, în tipic. Anume ca moment rodnic al unei schimbări de stil, al unei noi concepţii despre viaţă şi lume.*)

Nicăieri, însă, o astfel de atitudine pozitivă, faţă de actul revoluţionar, nu poate fi mai ingrată ca în Bucovina culturalităţii actuale, evoluată, normal, de la sentimentalismul ieftin al textelor de operetă vieneză, la realismul pornografic al pamfletului, sau degenerată, odată cu furia parvenirilor rapide, la nivelul abject al glumelor porcoase, rostite în gura mare cu ocazia convenirilor sociale ale pretinşilor noştri intelectuali. Este greu să-ţi impui o poziţiune revoluţionară, chiar când ea prezintă cea mai autentică creaţie românească. Pentru că nu te izbeşte, atât de mult, sesizarea atitudinii tale noi în mănunchiul aşteptat de negaţiuni, cât însuşi indiferentismul faţă de orice act creator.

Am constatat şi verificat, din nou, această non-valenţă a culturii bucovinene cu ocazia apariţiei ultimului poem - *Tarot sau călătoria omului* - al camaradului *Mircea Streinul*; ceea ce înseamnă, totodată, că generaţia iconarilor nu se solidarizează cu îngustimea obtuză a capetelor de foşti funcţionari austriaci, ci caută, în clipa de cumpănă a spiritualităţii româneşti, un drum propriu de împlinire, care, recunoscut fiind de toată ţara, se separă definitiv mai ales de o anumită atmosferă reclamagistă înţeleasă curent sub continuitatea tradiţiei culturale bucovinene. Şi cum, în năzuinţele noastre, actul revoluţionar de creaţie presupune nu numai renaştere pe tărâm de artă ci şi completă înnoire de cadre, creând în toate domeniile de activitate elite sociale, va trebui să depăşească de la început, în posibilităţile lui de valorificare, mediul regional pentru orizontul larg al culturii româneşti.

Trăim în cultura românească, în acea a păturii superpuse mai ales, o puternică schimbare de stil, în primul rând pe plan spiritual. O întoarcere, în căutarea năzuinţelor formative de stil ale existenţelor noastre, către absolutul şi organicitatea ortodoxă a omului român, al cărui înţeles nu este numai cel al clăcaşului de altădată, jertfit azi economiei iudaico-liberale, ci şi tipul de înaltă pregătire intelectuală, dezrobit de ideile universaliste, înglobat spiritualităţii răsăritului creştin. Şi aici trebuie căutată semnificaţia adâncă a acestei călătorii a omului pe care o priveşte poetul Mircea Streinul sub semnul, atât de ostil, Tarot: *„totuşi, pajurile, a om tălmăceau / pasul meu răsăritean"* pag. 11. Astfel devine un complex de întuneric şi lumină, o prăpastie, aşa cum l-a văzut, între gânditorii catolicismului, sf. Augustin, profetul neliniştii religioase, în evul mediu: *ţara lui Dumnezeu - inima, / cerul lui Dumnezeu - sufletul.*/pag. 23. Şi

Rudolf Rybiczka

călătoria continuă tulburătoare, haotică în multiplele ei împrăştieri, schimbând mereu cele două peisaje ale vieţii pământene - satul şi oraşul - . Tema principală a poemului este moartea, obsesia puternică a morţii. Faţă de poezia noastră anterioară, a cărei problemă centrală rămânea tot femeia, poezia lui Mircea Streinul, trăită pe plan transcendent, unde nu sunt nici bucle blonde, nici braţe calde sau reci, nici prea mulţi ochi albaştri, este o noutate ce nu se poate impune de la prima citire şi necesită îndelungată pregătire pentru creerea unui contact rodnic. Lămurirea acestei chinuitoare întrebări presupune aici alt înţeles decât cel infiltrat în cultura noastră de materialism: *Moartea nu se învaţă în nici o carte;/ iată soare / cum cade în ceaţă - / şi-i moarte,/ deşi nu moare* / pag. 15. Nu este o atitudine maladivă, ceea ce conta odată ca *mal de siecle*, ci o preocupare de cel mai înalt ordin etic al omului prea plin de taina existenţei sale: *Mă nspăimânt uneori: / Doamne a venit ! - şi nu mi-am luat toiagul, / cu nimic nu m' am pregătit* / pag. 29.

Iar, în sfârşit, când porneşte marea eliberare a spiritului şi sfârşeşte viaţa trupului, fluier pentru cântec, motivul acesta al morţii, al întoarcerii omului în pământ, în organic, primeşte, în curgerea fără grabă a bocetelor de slavă pentru om, nu ştiu ce amploare de reexpoziţie simfonică.

Sufletul la o parte sta, să privească / sub tăria împărătească, / trupul cum i-l ' mormânta. pag. 89. (Una din cele mai autentice credinţe ale poporului îşi găseşte prilej de înaltă valorificare artistică).

L-au aşezat în mormânt, / pietrele să se primenească - / şi fruntea regească / nu s' a mai înfiorat de vânt. /

Logodnica spuse: / „Pământul l-a sărutat / şi lumina / inimii mele / s' a urcat / în mugurii stejarilor". /

Fraţii de cruce spuseră: / Te au cuminţit / zăpezile pe frunte, / ciobane pe la cerbi deprins;/ pădurile s' au depărtat şi' n locul lor / doar ochii ciutelor te-au nins / cu tristeţi / pag. 94. ... *în fluierul muntenilor / depărtările te-audă, / aburul gurii tale / să cadă vânt / pe frunza udă / a dimineţii de pădure, / în pâcle - toamna - , suflete,/ să te răsfiri / şi sângele / să-ţi curgă' n trandafiri, / biserică în 'nalturi să te urci / şi' n isvoare să doineşti / acum şi' ntotdeauna / sub cerul larg al ţării rumâneşti"*. pag. 95.

Apoi au început / dealurile să-l pomenească / pe' nţelesul lor, / sunând din inima padurilor./ pag. 95.

Ar trebui să citim toată partea a treia a poemului pentru a arăta tehnica lui nouă, care face ca toată confuzia neliniştii să fie prinsă într-o unitate perfectă a formei sale ternare şi să realizeze, pe deasupra anecdoticului, opera de artă. Dar comentarea şi explicarea acestui poem este o sarcină prea grea pentru umerii noştri. Ea aparţine viitorului, când se va fi creat - de asta sunt sigur - un mit Mircea Streinul, când pe mulţi din cei mari de azi îi va fi înghiţit timpul: *De mine răspund craii / cu vechime în carte, / până' n legendă, foarte departe.*/ pag. 86.

Călătoria omului se ancorează adânc în etnic, iar zbuciumul de transfigurare al generaţiei legionare îşi găseşte înalta semnificaţie de peste moarte, în versuri de cremene:

Armata de mâne / armata, care va muri mai frumos ca noi, / va ieşi înainte de luceafăr / la boiul sângelui, / iar noi vom privi,/ limpezindu-ne de zi / ca nişte măguri / pag. 77.

LIVIU RUSU

*) *Lucian Blaga*, Filosofia stilului.

Maur Sfântul

Maur ieşi pe poarta de miază-zi şi luă calea pe care, cu cinci sute de ani mai înainte, Petru, înfricoşat, voise să se strecoare din Râmul asupritor. Dar pe Maur nu-l alunga asuprirea, ci scârba. În urmă-i era a prăbuşire. Patricienii îşi înecau în orgii rămăşiţele lâncede ale puterii. Tinerii scump înveşmântaţi, cu părul inelat şi lucios de uleiuri orientale, se plimbau blazaţi prin circuri urlătoare, îşi scăldau lenea trupului şi a minţii în băile de alabastru şi profir, şi vânau desmerdările de aur ale curtezanelor bălae. Copleşiţi de urâtul sfârşitului de lume, unii colorau apele albastre ale termelor, cu bulbucarea roşie a sângelui lor, scurs din vinele deschise. Alţii mai căutau leac desnădejdii în filosofii păgâni, dar curând dădeau laoparte sulurile, cu desgust. Roma putredă, năpădită de viermuirea răsăriteană, se pleca slugarnică oricărui venetic înarmat cu fier sau cu argint. Puterea latină se descompunea sub furnicarul lacom al pripăşiţilor.

- „Mai porţi în tine o urmă de nădejde, Maure ? Fugi de cetatea desfrânată, du-te şi caută mântuirea !"

Aşa i s' a năzărit într' o zi, şi acum păşea apăsat , cu sandale ferecate şi cu toiag vârtos.

- „Mă duc la bătrânul Benedict, să-i dau ascultare, îşi spunea Maur. El cunoaşte îndreptările". Benedict fusese şi el patrician crescut în Roma desfrâului. Fugise şi el odată în singurătate, la Subiaco, unde se deprinsese la viaţă de eremit, sub privegherea lui Romanus pustnicul. Apoi, după ce vrednicia îl alesese stareţ între monahii din Vicovaro, el îi îndreptase spre cele mântuitoare cu atâta străşnicie, încât monahii răsculaţi au năzuit să-i facă sfârşit cu otravă. Văzând aşa, Benedict părăsise lavra şi coborâse mai spre miază-zi, în loc păgân, unde oamenii se închinau încă idolilor vechi. Acolo se oprise.

Pe un vârf de munte pripuros, unde se dărăpăna de vechime şi neîngrijire un templu uitat al lui Apol, a stat Benedict să dărâme păgânia şi să aşeze lăcaş credinţei celei drepte. Cu ajutorul lui Dumnezeu a ctitorit vestita mănăstire a Muntelui Cassin, pe când se numărau de la naşterea Mântuitorului nostru vreo cinci sute douăzeci şi nouă. Acolo Benedict rândui părinteşte viaţa monahilor întru rugă, învăţătură şi munca braţelor, stând rânduiala aceea pildă întregii lumi creştineşti a apusului.

Maur, însetat de viaţă nouă, păşea cu grabă spre izvorul viu, unde Benedict păstorea în cinste de aproape zece ani. În colbul de aur toropit al amiezii, el opintea cu nădejde sandala, pe povârnişul împădurit cu stejari de plută şi cu pini umbritori. În sfârşit, bătu gâfâind în poarta ferecată.

„Cine eşti ?" fu întrebat. „Om bun, din Roma", răspunse . „Mai sunt în Roma oameni buni?" se miră fratele portar. „Nu sunt destul de buni nici aceia, de asta vin şi eu la părintele vostru", răspunse Maur cu umilinţă.

- „Eşti însetat şi flămând de drum?", întrebă economul cu blândeţe, „şi să-ţi dăm strae curate ?"

- „Doresc merindea întăritoare a virtuţilor şi marea curăţenie a credinţei voastre", răspunse Maur. „Şi poftesc să mă înfăţişaţi îndată pastorului vostru Benedict."

*

Maur îngenunchie. Îl apăsa privirea pătrunzătoare din obrazul brăzdat al lui Benedict. Coborî ochii şi grăi în şoaptă mărturisirea.

- „Mi-e sufletul bolnav şi traiul mă oboseşte. Să lupt pentru bine ? Dar ce este binele ? În Roma se spune că nimic nu e rău şi nimic nu e bine. Îmi sunt povară bogăţiile şi eu însumi. Nu am credinţă, părinte, şi mă chinuie că nu o am, o râvnesc, şi mă îndoiesc de mine, o vreau şi n' am tărie s' o dobândesc ... Află-mi lecuire, părinte Benedict, mă dau ţie cu mâinile legate ... "

Benedict privea cu milă vlăstarul firav cu ai cărui părinţi copilărise. Ei se scufundaseră în vâltoarea oraşului blestemat, şi acum mlădiţa lor caută lumină. Îi privea trupul trândav şi ochii găunoşi de veghe şi citea în paloarea feţii şovăirile sufletului chinuit.

- „Să-ţi dau suflet nou şi puternic ? Tu însuţi îl poţi dobândi, numai să îndeplineşti fără cârtire voia Domnului şi porunca mea."

- „Îţi dau supunere deplină. Iată în mâinile tale aşez viaţa şi netrebnica mea bogăţie, şi mă leg să rămân în ascultarea ta până la moarte."

Atunci, Benedict ridică dreapta spre văzduh şi, aşezând-o pe creştetul lui Maur, chemă asupra lui binecuvântarea cerească. Apoi, deodată, cuvântă hotărât:

- „Vezi, Maure, muntele cel de piatră fulgerată care astupă lumina soarelui dinspre răsărit ? Să te încumeţi de zor a-l muta de pe locul lui, către apus, căci aşa este voia Domnului."

Maur îşi lărgi mura ochilor a uimire, dar se închină fără cuvânt, lepădă pânzele albe ce-l acopereau şi, încins cu sac, purcese fără preget la muncă.

Ziua întâia cără abea o grămăjoară de pietre cât pumnii, ziua a doua urni bolovani cât dovleacul, iar apoi se împovără tot cu mai mari şi mai grele, scrijelindu-şi palmele şi umerii de sarcina anevoioasă. Dar pe cât creştea povara, pe atât se zdrăvenea trupul, tăbăcit cu sănătate de ploi, de vânturi şi de soare mult. Uneori se abăteau asupra lui Maur aburi de îndoială şi cumpene de desnădejde, încât dulceaţa vieţii trândave de odinioară, cu tot amarul rătăcirilor, răsărea mult plăcută amintirii sale. Dar atuncea se străduia mai crunt, din zori în amurg, până biruia slăbiciunea firii sale omeneşti. Şi aşa, din sila trupului, dobândea şi sufletul tărie nouă.

Trecură, astfel, săptămâni şi luni, şi, într-un amurg îmbălsămat de adierile primăverii, Maur se pomeni chemat la înfăţişare.

„Se împlineşte voia Celui de Sus ca să-ţi fie iertat prisosul muncii aceleia, cuvântă Benedict. Dar iată dincolo iazul cel stătut umple văzduhul cu duhoarea apelor sale; ai poruncă să-l seci, dar nu cu găleata sau cu ulciorul, ci împrăştiind gură cu gură udeala otrăvită."

Maur nu cârti nici cu întrebare, nici cu răspuns, ci purcese îndată la lucru. Dar Benedict orândui šlujitori, să sece locul de zor în puterea nopţii, încât, văzând Maur sporul, îşi înălţă cu minunare inima nesemeaţă şi mulţumitoare spre Dumnezeu şi nestrămutat căra apă cu gura. Iar când a fost locul uscat şi acoperit cu pământ negru de grădină, Benedict iarăşi îl aduse pe Maur la sine, cuvântându-i aşa:

- „Iată-te Maure vânjos la trup şi statornic la suflet, precum te-ai vrut. Acum te desleg de ascultare, averile ţi le întorc în stăpânire, du-te şi fii fericit în lume."

Maur stătu pironit. Apoi îi întoarse temător cuvântul:

- „Oare nu mi-i hrăzit să-ţi fiu mulţumitor pentru inima nouă ce mi-ai dat ? Cum voiu putea vieţui iarăşi în cetatea trândăviei şi a desfrânărilor ? Nu mă alunga cu asprime, Benedicte, dacă nu mă afli vrednic de învăţătura ta, ci dă-mi poruncă nouă."

Benedict, cunoscând aşa credinţa tare şi cugetul curat al lui Maur, îl rândui să pătrundă în cărţi învăţătura Domnului, ca să se împărtăşească de tainele cele mai adânci ale legii creştineşti. Maur vieţui îndelungat într' o chilioară goală de podoabă, dar plină de rugăciune şi credinţă fierbinte. Acolo i se părgui cugetul pe calea binelui, până când Benedict îi trecu pragul cu solie nouă:

- „Te cunosc, Maure, deopotrivă cu mine în puterile minţii, iar în ale trupului mă întreci cu mult, fiind tânăr. Când se iveşte regină nouă, cea bătrână pleacă din stup, să-şi dureze altă

CRONICI

LITERARE

■ Oare duhul basmului n' a zis: „Eu sunt Dumnezeul pământului ?" Şi, din pădurile cu abur de stejari, s' a auzit: „N' aude, n' a vede ... " Iar munţii s-au răscolit şi-a răsărit soarele, peste ogoarele inimii noastre ! ■ În anul acela s' a strâns toată ţara. Luminile îi băteau drept în inimă, să-i crească mare întru dragostea lanurilor de grâu. ■ Dar voiu lăsa basmul şi voiu relua meseria asta, deloc invidiabilă, de cronicar literar. Cum să încep şi ce să spun ? Ce trebuie să spun mai întâiu ? Şi cred că tot cu Bucovina asta ciobănească, de care mă simt indisolubil legat şi unde-mi am rostul, voiu începe. Spunând: peste toată neînţelegerea (sau peste prea puţina înţelegere), cu care suntem priviţi din alte părţi, cred într-un mare, într-un nou destin al Bucovinei noastre, de unde au pornit, înfruntând furtunile prostiei curente de-aiurea şi chiar de-aici, purul Mihai Eminescu şi încă unul, cu numele ascuns în fagii codreni ai Arboroasei. Bucovina asta, pe care noi, întâii, am reuşit s' o interpretăm prin temperamentul nostru de navigatori prin mările tuturor neliniştilor moderne, ia locul sfântului Ardeal în spiritualitatea românească. De aici, va porni şi o artă nouă, care, dărâmând mituri interesat întreţinute, va şti să înalţe - Doamne, ce minunată biserică ! - un total imn pentru viaţa cea nouă. Dacă n' ar fi aşa, n' am mai lipi de pământ sau de stejari urechea, ca să-i auzim pe strămoşii noştri, adunându-se sub soarele de dincolo de veac. Poate veţi înţelege şi voi toate acestea. ■ Iată de ce, crezând, totuşi mă întristez: am pornit mulţi, ca luceafărul de dimineaţă, la drum; amiaza de aur încă nu ne-a ajuns din urmă şi, cu toate acestea, mulţi au luat cale întoarsă în cârcă. Să nu fiu fals interpretat!: tristeţea mea nu e pentru mine, pentru noi, ci pentru cei ce au căzut. Eu ştiu că numai printr-un miracol s' ar putea mântui. ■ I.Cerneanu, Filaret Ozar, Ionel Creţeanu, iată şi voi ... De ce aţi tăcut, de ce, cu toate jertfele, nu v-aţi continuat drumul ? ■ O sforţare, Ghedeon Coca ! Sau nu mai vrei să crezi în tine ? ■ Dar ceilalţi ? Oare semnul verde vă înfricoşează ? Semnele sfinte îi înfricoşează numai pe diavoli, şi voi nu sunteţi diavoli ! ■ Nu vreau să trec dintr' o dată la lucruri, unde cuvântul n' ajunge, ci ar trebui şi harapnic împletit în opt. De aceea, voiu însemna, acuma, cartea lui Radu Gyr, care - după cum puteţi uşor bănui - n' a apărut decât în editura autorului. Asta, fiindcă poemele lui Radu Gyr cuprind, pentru fetiţa lui, grâul din toate hambarele cerului şi-ale pământului, adică o mulţime de frumuseţi, pe cari esteţii cu, fără sau dintre catedre nu le pot pricepe, căci scrobeala le-a trecut, de la guler, la creeri. Când Radu Gyr va publica şi baladele, poate şi minunatul poem dramatic, scris în colaborare cu N.Milcu, istoria literaturii noastre va înscrie, în răboajele ei destul de uscate, o prospeţime unică de ţărână oltenească. ■ Aruncaţi la coş Cocii, Sebastienii, Blecherii, Călugării, Peltzii, Răcăciunii şi Adercii cu mână de beţivi ai scrisului şi căutaţi romanele eminesciene ale lui Cezar Petrescu. Veţi găsi acolo cea mai frumoasă reconstituire a Luceafărului. Şi când mă gândesc că un tont de Ilovici turna cele mai abjecte calomnii peste puterea de creaţie a lui Cezar Petrescu ! ■ Celor, cari se străduiesc să ne facă boieri după ticul prostiei lor, le răspundem că ne simţim foarte bine - şi adevăraţi ! - ca ţărani. ■ Dupăce intuisem că lirica bucovineană va fi capabilă de cele mai mari înnoiri în afara hotarului ei strâmt, am spus că nu va fi departe nici timpul romanului bucovinean. Zorii se anunţaseră, acu doi-trei ani, cu adânci limpezimi. Ştiu că George Drumur duce planul unui roman al ţărănimii bucovinene. Cine se' ndoieşte, să recitească „Minunea" şi „Fratele". ■ Din numeroasele manuscrise primite la redacţie, ne oprim la cele ale elevului Oprişan-Onceşteanu, din care reproducem - să-i fie îndemn întru stăruire - acest poem , intitulat „Saturn": *„Saturn ce-şi poartă pasul său prin timp, / A poposit mai ieri la poarta mea./ Şi în fiinţa lui de zeu purta / Puternicia vechiului Olimp.// Era bătrân , dar pasul lui vioi / Suna bogat în ritmicul sonor / Şi devora în misticul omor / Pe fii lui: şi' n fii lui pe noi.// A poposit la poarta de la turn / în care' nchid regatul meu de vis; / Şi a bătut; dar eu nu i-am deschis / Şi a murit la poarta mea, Saturn".*

■ Îmi spunea dăunăzi un elev de liceu: „Avem un profesor, care se laudă c' o să ne mănânce fripţi la sfârşitul anului şcolar. Deşi învăţăm de ne crapă ochii, din 2 şi 3 nu ne mai scoate." Elevul acela era băiat de ţăran, cam sărăcuţ, dar curăţel, aşa cum sunt deprinşi de-acasă. Ce era să-i spun ? Am trecut şi eu prin purgatorul liceului - şi, cu mici excepţii, vă asigur c' am trecut cu bine. Pe vremea mea, elevii se plângeau la fel. După câteva zile, însă, aflu că acelaşi profesor, mergând de la liceul creştinesc, e foarte bun - „Joi wass fur a simpatischer Mensch !" - la alt liceu, mai puţin românesc. Să mă credeţi: Şloimală e superior lui Mihăiţă ori Ionică: Şloimală are 4 preparatori şi crăpăciune până peste urechi, iar Mihăiţă se usucă la lumânarea de seu, ca, la douăzeci şi nu ştiu câţi ani, să piară ca Ion Roşca, George Stratoiu (Doamne, ce iertător cu intelectualii lui erau ochii cuminţi de furnică ai lui George Stratoiu !) şi Dumitru Străchinariu. Şloimală va pleca la Paris, unde, te pomeneşti, face şi carieră gazetărească sau chiar literară, ca apoi, de pe turnul Eiffel, să scuipe asupra odăjdiilor, cari sunt ţara noastră. ■ A apărut monumentala lucrare „Dialectica Naţionalismului" a d-lui Dr.N.Roşu. Vom reveni. ■ Dintre ultimele apariţii notăm: "Cara-Su" de I.Valerian şi „Huliganii" de Mircea Eliade.

■ G.Călinescu a pierdut restul de bunăcuviinţă, pe care i-l mai tolerau Pauker şi T.T.Beul cu şoşoni în creeri. Bine, G.Călinescu, nu ţi-i milă de gândul tău, de munca ta ? Atunci de ce le spurci ? Poţi mărturisi cinstit că aberaţiile pe care le înşiri în "Adevărul", exprimă într' adevăr concepţiile tale ? E imposibil, căci, atunci, ai fi mai insuficient ca Madam Trei-Stele, patronul Matale direct. ■ Părea, până nu demult, că burghezia, românească ar agreia cultura în tot ce prezintă ea: literatură, filosofie, teologie şi ştiinţă. Oare ? Căci,

---

locuinţă, şi pe cea nouă o lasă în domnia veche. Noi vom rândui pe puterile noastre, căci eu fiind slăbit de vreme, nu mă încumet a pleca să durez cu folos un stup nou. Ci te încredinţez pe tine să te abaţi spre miază-noapte, unde stăpâneam odată pe Galii păgâni. Acolo oamenii hălăduesc în întuneric şi sălbăticie. Mergi în Galia, tae păduri, desţeleneşte ogoare, înalţă lăcaşe, păstrează şi înmulţeşte scrierile vechi şi răspândeşte în inimi blândeţea credinţei celei drepte, pe care ai cunoscut-o aici."

Maur sărută cucernic mâna care îl binecuvânta, în timp ce lacrimi, de părere de rău şi de bine, i se prelingeau pe obraji. Apoi, îndată, fără zăbavă, purcese la drum, ca să îndeplinească porunca, prin care, cu har şi vrednicie, avea să dobândească numele de Sfânt.

Şi în anul patruzeci şi trei peste cinci sute de la Hristos, în aceeaş vreme în care Maur chema fierbinte ocrotirea cerească asupra mănăstirii celei noui, ridicată de dânsul la Glandifolia Andecavilor din Galia de mijloc, - într' o chilioară întunecoasă din cinovia Muntelui Cassin, se săvârşea din viaţă Benedict, tămăduitorul său trupesc şi luminătorul său sufletesc.

BARBU SLUŞANSCHI

până azi, nimic din ce e cuvânt nobil n' a aflat sprijinul acestei mizerabile burghezii, în care prostia cea mai crasă îşi dă mâna nespălată cu ignoranţa cea mai ruşinoasă. Avem personalităţi (!), cari habar n' au de Ion Barbu, de Emil Cioran sau de noua generaţie ştiinţifică. Publicaţii de amploare vest-europeană zac sub totala indiferenţă a blegimii, care preferă şantanurile sau cârciumile cu mititei, azururilor pure ale unui Lucian Blaga. ■ Camaradul iconar Barbu Sluşanschi, care pregăteşte un substanţial volum de portrete morale, a ţinut o instructivă conferinţă despre „Curente de dreapta din Franţa" - conferinţă cu atât mai actuală, întrucât materialul discutat ne dă posibilitatea să găsim termeni de comparaţie cu situaţia politică de la noi. Desvoltată, conferinţa camaradului nostru va fi predată revistei „Însemnări sociologice". ■ Vom repeta aici cuvintele bune, cari s' au scris într' un număr trecut despre „Deutsches Tagespost". Ziarul acesta lasă cu mult în urmă baliverneIe diverselor fiţuici jidoveşti. Redactorii onestului ziar german depăşesc mediocritatea mercantilă, de altfel ..., a scribilor de la nu ştiu ce porcărie de şantaj, prologată de atât de ruşinoasa vasalitate a anumitor personagii sinistre din localitate. ■ Va veni rândul să vorbim despre un poet bucovinean, care şi-a făcut, din poezia pastişată după idolii zilelor de odinioară, o situaţie politică, şi-l vom plesni peste botul obscen. ■ Un profesor din localitate, d. G. cavaler de Onciul, a ţinut o conferinţă, în care încerca să aducă vorba despre muzică. În definitiv, e frumos că d. cavaler de Onciul se ocupă cu muzica. În activitatea-i polisportivă, d-sa aduce o gloriolă oarecum nobilă prin contactul personal cu muzele. Dar, când d. G. cavaler de Onciul, ca să se scuture de nişte critice, cari i s' au adus de către un camarad al nostru, spune că nu există o muzică românească, lucrul nu e numai profund regretabil, ci şi condamnabil. În ce priveşte compoziţiile mult trâmbiţate în re bemol major de corul amicilor d' sale ... , ce să spunem ? Doar atât: că omul ăsta n-a mai putut încasa un premiu oarecare, pe care, anul trecut, l-a încasat, totuşi (fiind, parabolând, chiorul în ţara orbilor; or, anul ăsta, d-sa s' a dovedit orb în ţara orbilor ... şi premiul a rămas neacordat). Pasă-mi-te, cineva din comisie afirma că piesa muzicală a d-lui cav. de Onciul suferă de oarecare influenţă. Să trec la câteva reviste: Ogorul cam oscilează. N' ar fi rău ca părintele director să-i adauge o pagină literară. ■ În Ideea Naţională 'a lui N.N.Manolescu, îl re' ntâlnim pe Panait Nicolae. ■ Flori de crin îmi pare prea catolică pentru a fi românească. Iată ce le-am spune prietenilor de acolo: să rărească numărul paginilor, însă, în schimb, să ' ndrăznească o editură ! ■ Apare frumos, verde, Cuvântul Argeşului. Îl scriu G.Dumbrăveanu, Ioan Panciu, I.Diaconescu şi alţii. ■ Oamenii de gust şi bunăvoinţă, cari sunt d-nii Laur Preda şi M.Gr.Constantinescu, de ce nu introduc o pagină literară la Chemarea ?

■ Pagini basarabene, sunt mai mult un magazin. Gala Galaction scrie câteva lucruri agreabile, însă fără nici un entuziasm; C.I.Şiclovanu o poezie cu „alei", „castani" şi o „pălărie mauve". Radu Boureanu alta, cu „insuli" (de la „Insull" sau de la „insulă" ?); Al.Al. Leontescu şi Em.Bucuţa lucruri potrivite; B.Iordan o schiţă realistă, curat prinsă; Radu Gyr o miniatură graţioasă, - ceea ce nu se poate spune despre Al.Cavarnali, V. Şuluţiu şi Delavardar; Octav Sargeţiu ştie să-şi spună sufletul, iar Iulian Vesper rotunjeşte o grea „Zidire", bătută de zori. Nimerit omagiul către Leon Donici. Mai sunt Vlaicu Bârnă, Constantin Stelian şi H.F. Costenco. Ceilalţi, să mai aştepte. ■ E. Jebeleanu îşi etalează stilul scalpat, plin de bolovani şi râme, în „Cuvântul liber".

MIRCEA STREINUL

■ Societa Editrice di Novissima - Italien und Abessinien, Roma 1935. Italia duce o justificată propagandă în toată lumea pentru a demonstra dreptatea ei în conflictul italo-etiopean. În cartea aceasta se discută, cu date istorice şi sociale, problema. După ce se face istoricul Abisiniei, arătându-se că trei pătrimi din teritoriul ei sunt ţinuturi cucerite, că nu există o naţiune abesiniană, se insistă asupra nenumăratelor provocări abisiniene, în special după lupta de la Adua până în zilele noastre. O serie întreagă de clişee asupra justiţiei, sclavajului, şi sălbăticiei din Abisinia justifică intervenţia umană a Italiei. ■ G.C. Baravelli Univ. Prof. Rom. Das Letzte Bollwerk der Sklaverei. Abessinien. Roma 1935. Sub auspiciile aceleiaşi societăţi, d-l G.Baravelli se ocupă în special de situaţia celor două milioane de sclavi din Abisinia. În Abisinia trăiesc peste 50.000 de leproşi rătăcitori. Situaţia sanitară e sub toată critica. Autorul arată, în sfârşit, cum simpla nevoie de viaţă a Italiei e tratată ca imperialism tocmai de către imperialismul altor state. Cu date statistice se face raportul de calitate şi de cantitate între coloniile Italiei şi ale altor ţări, deducând obiectiv situaţia inegală şi de umilinţă a Italiei.

GEORGE MACRIN

MUZICALE

■ Există în Cernăuţi, la atelierele C.F.R., o activitate culturală muncitorească, despre care puţini au auzit, dar care cunoaşte, acolo în suburbie, în serile cu şezători, îmbulzeala a cincisprezece sute de auditori. Iniţiatorul şi sufletul acestui cerc cultural muncitoresc - unde se citeşte Gândirea - este d. inspector Ion Gogan, un entuziast şi un cărturar. Cercul mai are, pe lângă bibliotecă, şi o secţie muzicală condusă de d. inginer Romuald Schaly şi se realizează aci, cu bunăvoinţa şi dragostea de frumos a muncitorilor, lucruri foarte interesante, ca prestaţiune de artă chiar. La ultima şezătoare a conferenţiat d. Pan Vizirescu, despre necesitatea unui nou ideal românesc. Au urmat piese muzicale, recitări şi dansuri naţionale. Asupra cercului cultural C.F.R. vom mai reveni cu atenţia cuvenită. ■ D. George Pavel a încercat să prezinte un program de concert popular, din care nu s'a exclus nici pe sine, ca autor. Greutăţile ce întâmpină la noi - fie din partea comandamentului teatral, fie din partea publicului românesc - înjghebările simfonice, probabil că nu vor mai permite realizarea deplină a ciclului de concerte semnalat de noi. Din ultimul concert amintim pe F.Cobilanschi, E.Biriucov, L.Halip, S.Micinschi, E.Dubinievici şi N.Dubinievici, cântăreţe şi cântăreţi din lumea noastră muzicală, cu al căror concurs s' ar putea înfăptui lucruri frumoase. Bine a fost executată şi uvertura 1812 de Ceaicovschi. ■ Tudor Flondor este azi asociaţia muzicală rămasă credincioasă patronului ei spiritual şi ca atare se menţine, onorabil, pe linia interpretărilor de operetă românească bucovineană. Moş Ciocârlan, compoziţie de Tudor Flondor, prezentată de d. Constantin Şandru, a fost o dovadă evidentă despre aceasta. A răscolit pe toţi interpreţii de acum jumătate de veac şi i-a adus la teatru pentru reamintirea unor vremuri pe cari noi cu greu le mai putem înţelege. Vor fi având, poate, aceşti interpreţi şi auditori de odinioară rezervele lor pentru felul cum s' au cântat rolurile, dar altceva importă. Linia de continuitate a tradiţiei muzicale româneşti din Bucovina păstrată, peste greutăţile zilelor de azi, de către societatea Tudor Flondor. Amintim dintre interpreţi pe Napoleon Scarlat, Traian Oprişeanu, Costică Lupu, Vera Tarnavschi, Vasile Niţuleac, Silvia Panciu, Vica Polianschi, Octavian Gherman, Octavian Ştefureac, Traian Prodan. ■ D.Franz Krzyzewschi ţine o serie de patru conferinţe asupra ivirii şi dezvoltării instrumentelor muzicale, în cursul lunii

Februarie, la Societatea Filarmonică. Însoţită de exemplificări, strădania aceasta este foarte interesantă. ■ În curând va apare, la Iconar, Costea, cor scris pentru voci de bărbaţi şi pian de Paul Constantinescu. ■ À luat fiinţă la Bălţi, oraşul unde apare revista de cultură românească Cuget Moldovenesc, o societate muzicală a elevilor şi elevelor şcoalelor secundare. Poartă numele lui Ciprian Porumbescu şi s' a născut din iniţiativa profesorului Victor Buta, care nădăjduieşte astfel o intensificare a acţiunii de răspândire a muzicii. Avem înaintea noastră statutele asociaţiei Ciprian Porumbescu, unică în felul ei în ceea ce priveşte organizarea, pe cari le-am supune tuturor profesorilor de muzică, spre a trezi îndemn de înfăptuiri asemănătoare. Despre societatea Ciprian Porumbescu vom mai vorbi.

LIVIU RUSU

PLASTICE

■ Al V-lea salon de pictură al societăţii artiştilor şi amicilor artelor plastice din Bucovina, de-a cărui organizare s' a îngrijit cu atâta devotament d. prof. Vladimir Nichitovici, a cuprins destule sforţări lăudabile, ca să ne putem ocupa de el. Vrem, de la început, să ne arătăm regretul că pictorii noştri nu vor să abordeze compoziţia de proporţii. Publicul s' a săturat de mereu aceleaşi amurguri, mere şi alte mărunţişuri de astea. Trecând la catalogul expoziţiei, vom spune că d-na Jadviga Boronska n' are unitate. De la dulcele „Liliac", până la „Bisericuţă", d-sa parcurge influenţa lui Tonitza („Întâile grijì" şi „Copiii din V.Moldoviţei"), a lui Marius Bunescu („Portret" 12 şi „Portret" 13) şi a altora. „Ţărani" e o încercare apreciabilă, dar bunele intenţii se pierd în stângăcie şi' n ignoranţă anatomică (vezi oribila figură din dreapta, cu capul aproape cât pieptul, şi' nţepeneala de lemn a dansatorilor). „Biserică veche" o reabilitează pe d-na Boronska. D.Ioan Cărdeiu, după reclama care l-a precedat, credeam că e cel puţin un Şirato sau măcar Ioanid. Când colo ... Nişte mere de cromolitografie şi o toamnă de acţibild ... „Zamca", o picta mai agreabil Mircea Tcaciuc. Poate că d. Cărdeiu are calităţi de sculptor. Aşa se spune ... De d. C.Gheorghian ce să scriem ? La fel despre d-nele Jadwiga Kochanowska, Elly Kunz şi Grete Kraus. D.Eusebie Lipeckyi expune un revoltător studiu pentru portretul Mitropolitului Nectarie. Nici o proporţie nu e păstrată, nici un simţ al culorilor. „Huţulă călare" e un atentat la ochii publicului. „Cap de studiu" 44, are calităţi. Pe cât de insuficiente sunt 47, 49 şi 50, pe atât de bun e „Dragoste" al d-nei Elenuţa Mănescu. Tabloul acesta ne-a impresionat şi putem prezice d-nei Mănescu carieră în arta plastică. D-nii Nicu Marciuc şi Emanuil Rainer nu depăşesc un ieftin obişnuit. D-na Irma Rosenstock are un imposibil „Cactee" şi-o frumoasă „Zi de vară", care o evidenţiază. D-na Maria Seleschi ... D.Paul Verona nu merita proastele observaţii ale Blazianului de la „Adevărul literar". D.N.Wedenivschi, cu dexteritate în acvarelă. Foarte abil în „Autoportret", pe care-l aplaudăm. D.Vladimir Zagorodnicov ştiţi ce face ? Trânteşte două degete de pastă pe pânză şi, pe urmă, o zgârie cu unghia. Snobii se extaziază şi spun că asta e primitivism. Noi susţinem că panglicarism de bâlciu sau şi mai rău. D.P.Masichievici expune Scherenschnitte. D.Vladimir Nichitovici, tehnician migălos. 70 şi 80 i-ar putea fi achiziţionate de orice pinacotecă. D-na I Constantinovici-Hein: graţie, culoare. Un mare talent, dublat de inteligenţă. În concluzie: salonul se prezintă debil. Puţinele excepţii nu reuşesc să salveze mediocritatea incultă a atâtor expozanţi pretenţioşi. ■ Ne gândim la bisericile din Bucovina. Majoritatea lor e pictată îngrozitor. Zidurile sunt ornate cu icoane mâzgălite de mâni profanatoare. Oare n' ar fi timpul ca restaurarea lor să fie încredinţată unor talente cu reale cunoştinţe în arta dificilă a picturii bizantine ?

MIRCEA STREINUL

CULTURALE

■ Duminecă, la 9 Februarie a.c., a vorbit în sala Teatrului Naţional cernăuţean, în cadrul ciclului de conferinţe organizat de cercul studenţesc Arboroasa, d. Dr.Nicolae Roşu. Subiectul conferinţei a fost: „Eminescu şi liberalismul". Calităţile de vorbitor şi înţelegător al lui Eminescu, ale d-lui Roşu, care, în ultimul timp, a fixat piatra de hotar între adevărata doctrină naţionalistă (Mihai Eminescu, Conta, Pârvan) şi între digresiunile teoretice ale falsificatorilor şi duşmanilor spiritului românesc, prin masiva sa operă „Dialectica Naţionalismului", nu au nevoe de confirmarea slovelor mele. Preocuparea rândurilor de faţă e tâlcuirea acestei descinderi în mijlocul tineretului cernăuţean. Tineretul universitar românesc, în general, este neunitar. O parte a acestui tineret a înţeles chemarea vremii şi adevăratul ei rost, încadrându-se organic spiritualităţii şi luptei legionare. Altă parte, dezertând din cauza lipsei de orientare şi educaţiei false, făcută sistematic de către clasa conducătoare, străină de interesele neamului, de pe frontul naţionalismului, este la remorca partidelor politice şi a democraţiei jidovite. Şi în sfârşit, a treia parte şi cea mai numeroasă ! o constituie tineretul indiferent, negativ prin esenţă, incapabil de înţelegerea marilor probleme, care zguduie neamului românesc. Mulţumindu-se unii cu ronţăitul slovelor reci, între pereţii bibliotecii, ca nişte şoareci cari ştiu numai să ronţăie, alţii cu pierderea nopţilor prin crâşme şi baruri, unde, sub greutatea sticlelor de vin, încep să peroreze despre naţionalism pe struna ultimului hal de decadenţă omenească, sunt şi ei, în acest fel, duşmani ai naţionalismului românesc, constituind una din cauzele întârzierii victoriei. Duşmanilor naţionalismului le convine acest lucru. De altfel, tactica generală de luptă a democraţiei este tocmai demoralizarea şi coruperea tineretului, pentru a-l sustrage adevăratei lui misiuni de luptă naţionalistă, căci de la război încoace, nici un politician n' a spus în umflatele discursuri de baricadă, ca tineretul să nu bea, să nu-şi piardă nopţile prin crâşme, dar fiecare din ei a documentat până la absurd că tineretul n' are ce căuta în politică. Nu politica lor (aceea, după ei e bună!), ci politica naţionalismului constructiv. Studenţimea legionară, conducătoare a vieţii studenţeşti, are de luptat cel mai mult, poate şi cel mai greu cu această studenţime, care, prin felul de manifestare, se plasează în afara noţiunii de student. Totuşi duşmanii tineretului ştiu să arunce vina şi greşelile acestor elemente retardante şi periculoase naţionalismului, asupra întregului tineret constructiv şi, uneori, numai asupra lui, fiindcă dezertorii rămân mai departe necunoscuţi, să lupte pe viaţă şi pe moarte cu duşmănia poloboacelor cu vin şi drojdie, în noaptea pivniţelor de desfacere en-gros. Tineretul legionar, pe lângă nevoile de proprie educaţie şi de luptă jertfelnică, sub ploaia tuturor încercărilor de distrugere şi boicot material şi moral, se străduieşte să scoată şi restul studenţimii din mlaştina indiferenţei şi a desfrâului pentru a reda unitatea tineretului, încadrându-l doctrinei şi tacticei naţionaliste. În sprijinul acestei străduinţi, de câte ori se simte nevoia, tineretul cheamă conferenţiari şi doctrinari ai naţionalismului ca, aceştia, să-l sprijinească în lupta dusă cu perseverenţă. Intelectualitatea cernăuţeană a ascultat anul trecut cuvântul celor mai de seamă profesori şi doctrinari ai naţionalismului nou. Pe urma acestora au păşit şi d. Dr.Nicolae Roşu. Prin aceasta, se face strânsă legătura sufletească între tineret şi doctrinarii legionarismului. Se va trezi, poate, prin acest sistem de educaţie, cu un ceas mai degrabă, tineretul pierdut în indiferenţă şi pasivitate. Sub greutatea cuvântului românesc, rezultat al convingerii şi al răspunderii în faţa istoriei, se vor dărâma cu siguranţă şandramalele negativismului tineretului de care am vorbit.

V.I.POSTEUCĂ

REVISTE

■ Cititorii noştri au avut prilejul să constate în repeţite rânduri că bunăvoinţa noastră a fost mare - ba chiar excesivă ! - faţă de publicaţiile **Cuvântul liber, Familia, Adevărul literar şi artistic, Magazinul, Viaţa Românească, Vremea, Gazeta Medicală** (în care diverse boli foarte puţin literare erau tratate extrem de poetic !), **Realitate ilustrată** şi **Rebus.** În ultimul timp, însă, ele au devenit pur şi simplu ilizibile, aşa că nu mai face să ne ocupăm de ele. De unde, înainte, diversele anexe ale Paukerilor şi ale Doneştilor de cea mai ţigănească speţă reuşeau să ne amuze prin giumbuşlucuri de circ nomad, - în prezent şi-au pierdut până şi această minoră calitate, scrisul lor devenind o imensă pată cenuşie, în care se zvârcolesc, înecaţi pentru totdeauna, ca' ntr' o mlaştină de putreziciuni sodomice, nenorociţii hargaţi ai Mamonei pluricornute. Spaţiul destinat stigmatizaţilor de la **Cuvântul liber**, unde T.Teodorescu-Branişte s' a scufundat, spurcând astfel memoria vrednicului său tată, îl vom întrebuinţa pentru scopuri mai utile şi, în orice caz, mai puţin jenante. Şi, iată, trecem la...
■ ... ostra revistă **Orientări**, care poate servi de multe ori ca îndreptar publicaţiilor din Bucureşti. În ultimul număr (1,V), părintele C.R.Crişan, animatorul publicaţiei, scrie un frumos articol despre „Şcoala de mâne". Credem că Sfinţia-Sa va izbuti să ne dăruiască, până în cele din urmă, o impunătoare operă de îndrumări - de educaţie eroică, - dacă se poate spune 'aşa despre intenţiile autorului, al cărui loc ar fi la catedra unei universităţi. V.Hondrilă are o „Planetă moartă", în care se arată evoluat. O lectură mai deasă şi-o mai intensă trăire, l-ar ajuta, ca şi pe Gh.Popovici, V.Puşcaşu, J.Alexe şi C.Ştefăniu; B.Bayer (oare ... ?) şi B.Frunte semnează epigrame. Mihail Spiridonică publică o dare de seamă asupra „Luceafărului" de Cezar Petrescu. Paul Popescu, pe care-l prevăd bun critic, discută cu vioiciune câteva cărţi noi.
■ **Convorbiri literare**, condusă cu o surprinzătoare tinereţă de profesorul Al.Tzigara-Samurcaş şi de Constantin-Stelian, întruneşte în No. 9-12 (LXVIII) colaborări de înaltă ţinută. Se discută cu pricepere personalitatea atât de complexă a Reginei Maria şi I se reproduc unele poeme în proză. Radu Gyr semnează o baladă (o baladă de Radu Gyr !), din care binoclăm aceste stele de primă mărime: *Dar în plaiul rugăciunii, - / sloi de cer şi de podoabă / creşte pe aiazma lunii / ctitorie basarabă.* N.Roşu, care va forma subiectul unui articol special în unul din viitoarele numere ale Iconarului, scrie despre „Kant şi Filiaţiunea Revoluţionară". Va trebui să mai semnalăm: Cezar Petrescu, Anton Balotă şi debutul promiţător al lui Dan Bălteanu. O cronică bogată de Sandu Tzigara - Samurcaş, Constantin Stelian, N. Roşu, Z.Milcovici, Fr.Şirato şi Radu Gyr încheie somptuosul număr al întineritelor **Convorbiri literare**.
■ **Revista de pedagogie**, de sub conducerea scriitorului C.Narly, apreciat de N.Iorga, ne interesează prin articolul sintetic al d-lui prof. univ. Traian Brăileanu, util al d-lui prof. Gr.Raţiu, divers al d-lui D.Rusceac şi cel plin de date puţin cunoscute şi încleştat într-o frumoasă aparatură ştiinţifică al d-lui prof. univ. Simeon Reli. D.P.N.Apolzan publică un articol potrivit, deşi gazetăresc, mai potrivit într' un ziar de partid decât în erudita **Revistă de pedagogie**. În aceeaşi rubrică a „Politicii şcolare",d-l C.Popescu. La cronică, vioiu, dar şi cu explicabilă bunăvoinţă, d. T. Galan. Totuşi: ce e pedagogia ? Şi, dacă este o pedagogie, care e marea ei eroare ? ■ No. 123 al **Pământului** se deschide cu un pamflet susţinut al lui Jean G.Vasiliu. Continuă cu M.Brateş, V.Spiridonică, al cărui volum de versuri nu ştim de ce nu l-am primit. George Vaida, D.Teohari, L.S.Belcin şi E.Cialâc, directorul revistei, Teodor Râşcanu, care, deşi a îndurat destule umilinţi din partea alcalayului Ocneanu, nu încetează să se extazieze în faţa Moişulicilor autohtonizaţi, cu sila, are o scrisoare interesantă. O întrebare: cum se împacă Ion Aurel Manolescu, robotul „Cruciadei", cu vis-a-vis -ul său: Em.Pauker, ale cărui urechi de catâr şi buze suspecte rânjesc (da-da ! până şi urechile îi rânjesc lui Pauker !) ■ **Munca literară** (27, IV), veghiată de poetul Ioan Georgescu, despre care au avut prilejul plăcut să vorbim de multe ori, aduce poeţii: Nuşi Tulliu, Radu Boureanu, George Gregorian, Al.Bibescu, Dem.Păssărescu (! cu doi de „s"...), Gabriel Drăgan şi George Şoimu. Poezii, nici bune, nici proaste. Unde e, oare, viaţa acestor poeţi ? Proză de: Octav Dessila, V.Hâimu şi Victor Brătulescu (un minunat subiect ratat, vrednic de Damian-Stănoiul de odinioară). Documentare, critice, note: A.Davidescu, Caterina Popovici, Iul.Giurgea, Paul I. Papadopol (bine intenţionat, însă...), Nic.Rădulescu, A.Nour, C.Bradu, V.Odobeşteanu şi C.D.Pantazescu. ■ Reporter ... Uf ! ■ La atât de învrednicita **Revistă a Fundaţiilor Regale**, sunt tari şi mari Camil Petrescu (în 1930 eram singurii lui admiratori, dar, de atunci, lucrurile s' au schimbat şi Camil Petrescu a devenit adulat şi tămâiat cu o insistenţă destul de ruşinoasă, aşa că ne renegăm atitudinea ...) şi Şerban Cioculescu, un om foarte amabil şi diplomat. Pariem că, într' o bună zi, cuvântul nostru o să-i cam supere pe cei ce trag sforile în nobila iniţiativă a M.S.Regelui. Şi cuvântul nostru o să-i silească pe Răcăciunii toleraţi acolo să-şi ia tălpăşiţa. Nota asta ar putea fi citită cu folos şi de d. Cicerone Teodorescu (cu sau fără „h"), care ne-a asigurat că-i iubeşte pe legionari etc. ...
■ La Turnu-Măgurele apar nişte **Daruri**. Băieţii scriu şi cronici amabile. În una din ele d. prof T.Brăileanu e trecut în rândurile tinerilor Mircea Streinul, Teofil Lianu şi mai ştim noi cine. Apoi deh ! băieţii din Turnu-Măgurele ar trebui să mai citească vreo enciclopedie ceva, de unde ar învăţa că d. prof. T.Brăileanu e cel mai mare sociolog român, şi serios! , de loc coleg cu Mircea Streinul, care mai va până la doctorat şi catedră universitară ... honoris causa! ■ **Însemnări** de la Mizil, scrisă de un G.D.Râncă, dacă memoria nu ne înşeală, are ce are cu noi. Şi dă-i în sus, şi dă-i în jos, că Mircea Streinul e foarte mare poet, că nu e poet, că e genial, că nu e genial ... Numai că prostul (cum să-i spun altfel ?) începe să ne confunde de la o vreme cu Vladimir Streinu, care nici măcar neam nu e cu noi. De aici să vezi comedie! Vladimir Streinu a devenit, peste noapte, el, care a scris unul din cele mai frumoase versuri din literatura română contemporană („ ... *salt lin albind sub lună cavalin* ...), pe rând: tâmpit, agramat etc. G.D.Râncă şi-a schimbat porecla în Brâncă, adică' n renume (ăsta-i umor sec, băiete - era să zic secule !) ■ Din America (S.U.) ne vine **Foaia Poporului.** Ne bucură viaţa unei reviste româneşti peste Atlantic. ■ **Era nouă** se numeşte revista scatologului N.D.Cocea. Deşi mai pretenţioasă ca „Adevărul literar", e tot atât de mediocră. Oricâtă bunăvoinţă am avea, nu putem desprinde nimic din Ghiţăioneştii, Paulpăunii, Sahiii, Năvodarii şi Rosenbergii **Erei** ... ■ **Lanuri** şi-a occidentalizat formatul. Colaborează: Ion Moldoveanu, Ştefan Baciu, George Popa, G.Celarianu, D.Moraru, Teofil Lianu, M. Axente, N. Rusu, G.Vaida, Ţ.Chiru şi V.Copilu-Cheatră (care cam dă cu pietre' n geamuri la cronici). Revista strecoară şi unele pagini mai slabe (şi tributare subsemnatului). ■ **Răboj** ... hm ! hm ! Ad. Mogâldea şi G.Vida (poezii), M.N.Georgescu, I.Vasiliu, inutilul Mircea Eliade (care calicea, deşi are venituri enorme, un premiu la S.S.R. !). Anton Holban (despre care un distins scriitor şi gazetar din Bucureşti îmi demonstra că „Ioana" e cea mai tâmpită - verbal ! - carte românească) şi C.Rădulescu-Motru, care e ruşinos de neinformat în mişcarea studenţească.■ **Pasărea Albastră**, cu excepţia teatrului cultivat în fiecare lună, rămâne neinteresantă - un fel de toloacă, unde se cociolesc toate oile şi ţapii.
■ **Pagini literare** continuă să te impresioneze prin vastitatea şi fericita varietate a materialului. T.Murăşanu, Beniuc, Yvonne Rossignon şi aproape toţi ceilalţi - dau o culme de publicistică regională. ■ **Creştinul Ortodox** - iată o publicaţie a Episcopului de mare râvnă: Vartolomeiu. ■ În **Frontul**, d-na L.A.Caragea, emite păreri naţionaliste ceva prea proprii.

M.S.

REDACŢIONALE

■ Cărţile, revistele şi manuscrisele se vor trimite pe adresa camaradului prof. Liviu Rusu în Cernăuţi, str. Eminescu, 15. ■ Secretariatul de redacţie al revistei noastre e făcut de camardul Mircea Streinul. ■ Nu recenzăm decât cărţile şi revistele primite în triplu exemplar la redacţie. ■ În decursul acestei luni va apare, în colecţia noastră, volumul „Solstiţii", poeme de George Drumur, cu cinci gravuri în linoleum de Rudolf Rybiczka. ■ În numărul viitor vom recenza toate cărţile primite la redacţie. ■ Numărul viitor al revistei noastre va fi închinat poeziei româneşti. ■ Abonamentul anual la ICONAR e de Lei 60.

Tipografia „Mitropolitul Silvestru"
Cernăuţi, Piaţa Unirii No. 3 (Palatul Naţional)

"În amintirea vacanțelor de licealist trăite așa de frumos în Mănăstirea Horecei. Gh. Antonovici Cl. VI[a]. Anul 1928-29"

George Antonovici și George Drumur

(al treilea și al patrulea de la stânga la dreapta)

Foto: A. Kain; Cernăuți

P.S. Gherasim Putneanul *- Episcop Vicar*
la Arhiepiscopia Sucevei şi Rădăuţilor

ISSN: 1223-9526

2000 lei